

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

**Práva výrobců zvukových a zvukově obrazových
záznamů**

Diplomová práce

Markéta Pipková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Veronika Křest'ánová, Dr.

Praha 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....
Markéta Pipková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce, JUDr. Veronice Křesťanové Dr., za cenné rady a podnětné připomínky, které mi poskytla při jejím zpracování.

Obsah

Úvod	3
1 Autorské právo a jeho začlenění v našem právním řádu	5
2 Vymezení základních pojmů.....	7
2.1 Zvukový záznam a jeho výrobce.....	7
2.2 Zvukově obrazový záznam a jeho výrobce.....	8
2.3 Majetková práva autorská	9
3 Vývoj autorského práva a práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů na českém území.....	9
3.1 Historický vývoj autorského práva	9
3.2 Zákon č. 121/2000 Sb.....	11
4 Mezinárodní a evropské prameny právní úpravy výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů	15
4.1 Mezinárodní prameny právní úpravy.....	15
4.1.1 Úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových snímků a rozhlasových organizací (Římská úmluva).....	16
4.1.2 Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů (Ženevská úmluva)	18
4.1.3 Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS).....	20
4.1.4 Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (WPPT)	22
4.2 Evropské prameny právní úpravy	25
4.2.1 Směrnice 2006/115/ES o právu na pronájem a na půjčování, jakož i o některých právech příbuzných právu autorskému v oblasti duševního vlastnictví	27
4.2.2 Směrnice 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících	28
4.2.3 Směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti	28
4.2.4 Směrnice 2014/26/EU o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu	29
5 Právo výrobce zvukového záznamu a jeho trvání.....	31
5.1 Obsah práva výrobce zvukového záznamu zvukový záznam užít	32
5.1.1 Právo na rozmnožování zvukového záznamu	33

5.1.2	Právo na rozšiřování zvukového záznamu	33
5.1.3	Právo na pronájem zvukového záznamu	34
5.1.4	Právo na půjčování záznamu.....	35
5.1.5	Právo na vysílání nebo jiné sdělování záznamu veřejnosti	36
6	Právo výrobce zvukově obrazového záznamu a jeho trvání	40
6.1	Obsah práva výrobce zvukově obrazového záznamu	41
7	Použití ustanovení hlavy I autorského zákona	41
8	Právní prostředky ochrany práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů ...	45
8.1	Ochrana soukromoprávní	46
8.2	Ochrana veřejnoprávní	48
8.2.1	Trestněprávní ochrana	49
8.2.2	Správněprávní ochrana	50
9	Závěr.....	52
10	Seznam zkratk	54
11	Seznam použité literatury a pramenů.....	56

Úvod

Zvuky a obraz vnímá každý z nás již od raného dětství, a to každý den. Ne jinak tomu bylo i u mě. Zároveň, čím je každý z nás starší, tím více vnímá úlohu práv jednotlivých osob, které se na výrobě takových děl podílí. Právní postavení výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů je v době dnešní informační společnosti obzvláště důležité. K výběru tématu diplomové práce mě přimělo několik okolností. Jednou z nich je právě prudký rozvoj internetu a s tím související nelegální stahování jakéhokoli obsahu. Nad touto problematikou jsme se spolužáky a přáteli vedli mnoho diskuzí a jednotlivé názory mě přesvědčily o tom, že povědomí o této problematice není takové, jaké by mělo být. Ano, všichni víme, že existují společnosti jako EMI, Indies Records, Sony BMG apod., ale jaká jsou jejich jednotlivá práva, jaké je jejich začlenění ve společnosti, že by člověk měl platit za stahování obsahu na internetu, o tom je bohužel povědomí velmi malé. Ačkoli je informovanost i díky aktivitě výrobců v této oblasti stále vyšší, stále není mnoho lidí, kteří si opravdu uvědomují, jak důležitou roli při vytváření zvukových a zvukově obrazových záznamů hrají právě jejich výrobci. Vzhledem k tomu, že jsem dlouhou dobu byla i aktivním profesionálním autorem – hudebníkem, mám za to, že toto téma je pro mě do určité míry povinností, protože jsem se sama účastnila jednotlivých jednání s výrobcí zvukových záznamů a zároveň jsem sama pocítila, jak velkou překážkou umí být internet a jednotlivé osoby, které pod rouškou absolutní internetové svobody nabízí na svých portálech jednotlivá autorsky chráněná díla, s jejichž právy nijak nedisponují. Dnes je třeba si více než jindy uvědomit, že výrobci zvukových i zvukově obrazových záznamů vynakládají nemalé finanční částky, které souvisí se samotným pořízením záznamu, jeho zveřejněním a šířením a bez těchto výrobců a jejich finančních prostředků by mnoho výkonných umělců nemohlo svou profesi vykonávat. Je třeba říci, že právě zmíněný rozvoj internetu a nelegálního stahování děl může mít v budoucnosti dopad na jednotlivé výrobce, kteří již nebudou schopni ani ochotni jednotlivé projekty výkonných umělců realizovat. Právě s ohledem na výše uvedené vnímám potřebu nahlédnout do této problematiky. Ve své diplomové práci se snažím co nejlépe vystihnout postavení výrobce zvukového a zvukově obrazového záznamu nejen v právním prostředí, ale i ve společnosti jako celku, a to jak z pohledu historického, tak z pohledu pramenů českého,

evropského a mezinárodního práva. Pro komplexní pohled na problematiku jednotlivých práv výrobců, jsem začlenila do své práce i vývoj oboru autorského práva, bez něhož ono pochopení není možné.

1 Autorské právo a jeho začlenění v našem právním řádu

Autorské právo a práva související s právem autorským řadíme mezi komplex právních disciplín označovaných jako práva k duševnímu vlastnictví, která jsou teorií vymezena jako práva k nehmotným statkům, která jsou způsobilá být samostatnými předměty právních vztahů. Tyto statky musí být vyjádřeny v objektivně vnímatelné podobě. Úprava autorského práva je obsažena zejména v zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Právní úpravu licenční smlouvy pak s účinností od 1. 1. 2014 obsahuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Koncepce práv duševního vlastnictví odpovídá kontinentálnímu pojetí práva a vychází z mezinárodních autorskoprávních úmluv a smluv a z legislativy Evropské unie. Autorské právo a práva s ním související jsou práva zvláštní ve vztahu k občanskému zákoníku¹, ze kterého přebírají soukromoprávní principy, zejména princip smluvní volnosti a rovnosti práv. Autorská práva a práva s ním související řadíme mezi samostatná subjektivní práva, která mají soukromoprávní povahu, a jejich samostatná úprava zvláštním zákonem vychází z jejich historického vývoje. Úprava autorského práva má přednost před obecnou úpravou stanovenou občanským zákoníkem a je určitým svébytným subsystemem norem soukromoprávní povahy.

Autorské právo je možné chápat ve smyslu objektivním a subjektivním. V objektivním smyslu jde o soubor právních norem, které upravují vztahy vznikající z tvorby a uplatňování autorských děl, mezi která řadíme díla literární, vědecká a umělecká. Subjektivní význam spočívá v jednotlivých oprávněních, která vznikají ve vztahu ke konkrétnímu dílu, a která jsou vyjádřena jednotlivými zákazy, příkazy a dovoleními budoucího chování.

Předmět úpravy práv autorských je vymezen v §1 zákona č. 121/2000 Sb., který je možno rozdělit na tři skupiny práv. Jde o práva autora k jeho dílu, práva související s právem autorským a právo pořizovatele k jím pořizené databázi. Práva související s právem autorským jsou dále rozčleněna na práva výkonného umělce, právo výrobce zvukového záznamu, právo výrobce zvukově obrazového záznamu, právo rozhlasového nebo televizního vysílatele, právo zveřejnitel k nezveřejněnému dílu a právo

¹ Autorský zákon je nutno chápat jako *lex specialis*

nakladatele. Jednotlivými právy se budu zabývat v dalších kapitolách této práce. Mezi předmět úpravy dále řadíme i ochranu zmíněných práv.

Předmětem práva autorského jsou, podle ustanovení §2 odst.1 AZ, díla literární, jiná díla umělecká a díla vědecká, která jsou jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora, a která jsou vyjádřena v objektivně vnímatelné podobě, včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jejich rozsah, účel nebo význam. Toto ustanovení je generální klauzulí, kterou musí splňovat všechna díla, mají-li být předmětem autorského práva. Dále je zde uveden demonstrativní výčet jednotlivých druhů děl. V ustanovení §2 odst. 2 AZ nalezneme díla, která nejsou autorskými díly ve smyslu generální klauzule, ale uplatní se na ně právní fikce, že těmito díly jsou. Mezi ně patří počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem, databáze, která je vlastním duševním výtvořem a fotografie, která je původní. Fotografie je chráněna jako dílo fotografické.

Díla jako výsledky tvůrčí činnosti je nutno chápat jako nehmotný statek. Ochrany nepoživá hmotný předmět, na kterém je dílo zachyceno, ale nehmotné sdělení díla, pro které je charakteristická duševní povaha. Sám zákon nepodmiňuje vznik absolutní ochrany autorského díla hmotným vyjádřením, nicméně vyjádřením v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.

Pro právní úpravu autorského práva je charakteristický kvazidualismus práv, který spatřujeme v rozdělení práv na výlučná práva osobností a výlučná práva majetková, která jsou právy absolutními a působí erga omnes. Práva osobnostní jsou spojena s osobou autora a jeho smrtí zanikají, naproti tomu práva majetková mohou být předmětem dědictví. O kvazidualismu je nutno hovořit s ohledem na skutečnost, že práva osobnostní a majetková nejsou zcela samostatné skupiny práv, ale práva osobnostní v sobě zahrnují i majetkový prvek a naopak. *„Z hlediska teoretického by tedy bylo přesnější dle tradičních výkladů mluvit o autorských oprávněních převážně osobních a převážně majetkových, přičemž v čase dochází ke změnám jejich vzájemného poměru,, kdy práva osobnostní jsou oslabována ve prospěch práv majetkových.“*²

² KŘÍŽ, Jan, Irena HOLCOVÁ, Jiří KORDAČ a Veronika KŘEŠŤANOVÁ. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2., aktualizované vyd., podle stavu k 1.9.2005. Praha: Linde, 2005. s.76 ISBN 978-807-2015-467.

2 Vymezení základních pojmů

2.1 Zvukový záznam a jeho výrobce

Zvukový záznam je předmětem práv výrobců zvukových záznamů. Dle ustanovení § 75 odst. 1 AZ je zvukovým záznamem výlučně sluchem vnímatelný záznam zvuků výkonu výkonného umělce či jiných zvuků, nebo jejich vyjádření. Z tohoto ustanovení vyplývá, že záznamem není pouze záznam zvuků výkonného umělce, ale i jakéhokoli jiného zvuku (ruchy, zvukové efekty, zvuky zvířat, přírody atp.), ačkoli záznamy uměleckého výkonu jsou v této oblasti dominantními. Jde tedy o převoditelný nehmotný statek, který je chráněn autorským zákonem a může být předmětem občanskoprávních vztahů. Je třeba přesně rozlišovat mezi zvukovým záznamem a hmotným zachycením. Hmotný nosič není samotným záznamem, ale pouze hmotným substrátem, na kterém je záznam zachycen. Zničením nosiče tedy nezanikají práva ke zvukovému záznamu. Právní úprava zvukového záznamu upustila od dřívějšího pojmu „snímek“ a hovoří o rozmnoženině záznamu, kterým je například kompaktní deska (CD, DVD).

Naše právní úprava je v souladu s Římskou úmluvou a předmětem ochrany je záznam pouze zvukový, nikoli zvukově obrazový, což je vyjádřeno spojením - výlučně vnímatelný sluchem. Zákonem chráněny jsou jednotlivé části záznamu, záznam nedokončený i digitální.

Výroba zvukového záznamu je činností faktickou a z pohledu živnostenského práva jde o živnost volnou. Výrobcem zvukového záznamu je fyzická nebo právnická osoba, která poprvé na hmotný podklad zaznamená zvuky výkonu výkonného umělce nebo jiné zvuky, jejich vyjádření, nebo pro kterou tak učiní jiná osoba. Zjednodušeně řečeno je jím ten, kdo pořídí první hmotné zachycení záznamu na jeho nosič jako věc. Výrobce zaznamenává tento záznam na vlastní odpovědnost a ke zvukovému záznamu mu náleží výlučné právo majetkové, jehož výkonem nejsou dotčena ostatní práva upravená autorským zákonem. Vyjádřením „na vlastní odpovědnost“ je z výroby zvukového záznamu vyloučena osoba, která tento záznam pořizuje v rámci závislé činnosti, zejména na základě pracovněprávního, nebo obdobného vztahu. Výrobcem je

tedy osoba, která záznam sama pořizuje, případně která si ho pro sebe nechá pořídit na objednávku od jiného. Přesnějším vymezením výrobce u díla na objednávku byly odstraněny rozpory vznikající při vytváření záznamu z titulu smlouvy o dílo – v takových případech náleží práva objednateli.

2.2 Zvukově obrazový záznam a jeho výrobce

Pojem zvukově obrazového záznamu je vymezen v ustanovení § 79 odst. 1 AZ, podle něž je jím záznam audiovizuálního díla nebo záznam jiné řady zaznamenaných, spolu souvisejících obrazů vyvolávajících dojem pohybu, ať už doprovázený zvukem či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem. Jde tedy o dvě složky záznamu, obrazovou a zvukovou (tzv. soundtrack), přičemž ta zvuková je pouze fakultativní a neobsahuje ji všechna díla. Zvuková složka zvukově obrazového záznamu může i nemusí být pořízena současně se složkou obrazovou. Pokud je již existující zvuková složka vtělována do obrazové, pak takové použití nemá vliv na práva výrobce zvukového záznamu. Samostatné užití zvukové složky je výkonem práva výrobce zvukově obrazového záznamu, protože se jedná o jednu ze složek jeho zvukově obrazového záznamu. Základem obrazové složky je, jak sama definice uvádí, nutná souvislost jednotlivých obrazů a jejich schopnost vyvolávat dojem pohybu. Obrazovou složkou záznamu tedy nemůže být sled statických obrazů. I u zvukově obrazového záznamu je nutno jej odlišovat od jeho rozmnoženin (snímků, nosičů), které jsou pouhým hmotným substrátem nehmotného záznamu.

Podle ustanovení § 79 odst. 2 AZ je výrobcem zvukově obrazového záznamu, stejně jako u záznamu zvukového, fyzická nebo právnická osoba, která poprvé pořídí zvukově obrazový záznam, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba. Výrobce záznam pořizuje na vlastní odpovědnost. Pozice výrobce zvukově obrazového záznamu je silnější než u záznamu zvukového. Je to dáno skutečností, že výrobce zvukově obrazového záznamu je nositelem práv a oprávnění k audiovizuálnímu dílu na základě jím uzavíraných smluv, které uzavírá v zájmu ochrany své investice do tohoto díla. Úprava jednotlivých práv výrobce zvukově obrazového záznamu je víceméně shodná jako u výrobce zvukového. Jednotlivými právy a odlišnostmi se budu zabývat níže.

2.3 Majetková práva autorská

Majetková práva autorská rozdělujeme na dvě základní skupiny. Právo dílo užít a jiná majetková práva.

Výrobci zvukových a zvukově obrazových záznamů náleží pouze práva majetkové povahy. Tato práva jsou právy absolutní právní povahy a jako taková jsou převoditelná (zcizitelná). Mají zejména ekonomický význam, čímž mají blízko k právům průmyslovým. S ohledem na jejich způsobilost být předmětem dědictví se záznam nemůže stát volným záznamem dříve, než uplyne doba trvání majetkových práv. U práv souvisejících s právem autorským, tedy u práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, byla tato doba Směrnicí 2011/77/EU prodloužena na 70 let od pořízení záznamu. Ačkoli k implementaci této Směrnice do autorského zákoníku ještě nedošlo³, lze se jejího znění přímo dovolat⁴. O jednotlivých právech pojednám v dalších kapitolách této práce.

3 Vývoj autorského práva a práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů na českém území

3.1 Historický vývoj autorského práva

Autorské právo procházelo dlouhým vývojem a na území České republiky má ochrana duševního vlastnictví dlouhou tradici. Celý vývoj autorského práva byl značně ovlivněn německým právem, změnami ve společnosti a zejména technickým a technologickým pokrokem. Za počátek ochrany můžeme označit vydavatelská privilegia, která byla v době rozšíření knihtisku udělována panovníkem knihtiskařům a nakladatelům. Zpočátku byla chráněna pouze práva vydavatele, později se vyžadoval souhlas autora s vydáním díla. Prvním právním předpisem upravujícím autorská práva byl Císařský patent z roku 1846, ve kterém byly poprvé vyjádřeny zásady pro ochranu děl literárních, hudebních a výtvarných. Patent chránil zájmy autorů a byl zaměřen

³ dle článku 2 Směrnice tak členské státy měly učinit do 1. listopadu 2013

⁴ tzv. princip bezprostředního účinku

především na ochranu mechanického rozmnožování a veřejného provozování.

V dalším vývoji práva je nutno zmínit přijetí zákona č. 197/1895 ř.z. o právu původcovském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. Tento zákon byl na svou dobu velice pokrokový, avšak nebyl platný na území Slovenska, kde byly v té době platné zákony uherské. Při vzniku Československa byla recepční normou vyjádřena kontinuita s oběma předpisy (rakouským i uherským), čímž vznikla potřeba unifikace autorského práva pro celé území. K této unifikaci, tedy sjednocení úpravy, došlo v roce 1926 přijetím zákona č. 218/1926 z.a n., o původcovském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském). Tento zákon vycházel z předchozí úpravy a obsahoval obecná ustanovení, obsah původcovského práva, jeho trvání a ochranu. Podmínkou ochrany bylo vydání díla na území Československé republiky, pokud mezinárodní smlouva nestanovila jinak. Práva byla přiznávána původcům a zpracovatelům původního díla, pokud bylo zpracováno tvůrčím způsobem. Mezi tato práva patřilo například právo na zveřejnění, užití a rozmnožování. Poprvé zde nalezneme ustanovení o dílech kinematografických, za jehož zpracovatele byl považován režisér, kterému byla přiznána původcovská práva.

Výše zmíněný předpis platil až do roku 1953, kdy byl nahrazen zákonem č. 115/1953 Sb. o právu autorském (autorský zákon). Jeho cílem bylo přizpůsobit autorskoprávní vztahy novým politickým, ekonomickým a společenským podmínkám. Obsahoval práva autorů, úpravu autorských organizací a kulturních fondů. Poprvé se zde objevil pojem práv příbuzných právu autorskému, zejména ustanovení o právech podniků zabývajících se výrobou snímků. Byl založen na dualistickém pojetí práv osobnostních a majetkových. Nalezneme zde také úpravu smlouvy o přenosu díla na zvukový snímek nebo podobné záznamy. Ta umožňovala autorovi převést na podnik zabývající se výrobou snímku právo zaznamenat, vyrábět a uvádět snímky do prodeje. Podnik měl povinnost zaplatit autorovi za tento převod honorář a měl právo udílet svolení k veřejnému přednesu záznamu a jeho vysílání. Dále musel uvést snímek do prodeje do jednoho roku od uzavření smlouvy. Tímto bylo upraveno právo výrobce zvukového záznamu.

V reakci na přijetí občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., byla přijata nová úprava autorského práva, a to zákon č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých, který byl dlouho základem autorskoprávní úpravy. „Byl sice koncipován

jako relativně progresivní právní norma, avšak v některých pasážích obsahoval i administrativně direktivní ustanovení, která zvýrazňovala úlohu státu při nakládání s dílem a při jeho užití.“

Vycházel z monistické koncepce osobnostních a majetkových práv. Tato práva tvořila nedílný celek a jako takový byla předmětem dědického práva. Zákon byl tvořen pouze 55 paragrafy obsahujícími základní pojmosloví (dílo, jeho zpracování, uveřejnění, vydání a užití, vznik práva k dílu, obsah a převod autorských práv etc.), práva výkonných umělců (jejich předmět, délka ochrany, svolení výkonného umělce), organizace autorů a výkonných umělců, práva výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací. Předmětem práv výrobců zvukových záznamů byl zvukový záznam výkonů výkonných umělců, nebo jiných zvuků. Doba trvání těchto práv byla stanovena na 25 let od konce roku, v němž byl záznam pořízen. První novelizací byla doba trvání práv prodloužena na 50 let. Tento zákon byl novelizován celkem šestkrát (poprvé až v roce 1990), neboť nebyl schopen pružně reagovat nejen na nové společenské jevy, avšak i na rozvoj techniky a prostředků využívaných při tvorbě a užití autorských děl. Autorské právo se z těchto důvodů ocitlo ve stavu, ve kterém prostředky poskytované tvůrcům děl k rozšíření jejich možností při tvorbě a užití děl začaly ohrožovat jejich vlastní zájmy. Technický pokrok umožňující větší reprodukci a distribuci autorských děl (rozvoj satelitního přenosu signálu, možnost záznamu na CD, DVD, digitalizace záznamů, rozvoj počítačové techniky a internetu) měl za následek výrobu a rozšiřování nelegálních kopií ke komerčním účelům a dal vzniknout fenoménu piraterie⁵, se kterým autorské právo bojuje dodnes.

3.2 Zákon č. 121/2000 Sb.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ze dne 7. dubna 2000, upravuje práva autora k jeho dílu a práva související s právem autorským. AZ nabyl účinnosti dne 1. 12. 2000. Vznik autorského zákona byl, s ohledem na nutnost nové právní úpravy a její harmonizaci s právem evropských společenství, dlouho předmětem odborných diskuzí a jednání. Nutnost právní úpravy byla dána především technickým rozvojem, který dal

⁵ nedovolené pořizování rozmnoženin autorských děl a záznamů, tzv. pirátství

vzniknout novým způsobům tvorby, užití i druhům autorských děl a nejvíce se odráží v informačních technologiích a masovém využívání počítačových a komunikačních sítí. Koncepce autorského zákona vychází z kontinentálního pojetí práva a je zvláštním zákonem k občanskému zákoníku, ze kterého přebírá zásadu smluvní volnosti. „*Zásada smluvní volnosti je však omezena, s ohledem na charakter autorských práv, potřebou výjimečně kogentně upravit některé instituty, u kterých není možné, aby se strany dohodly jinak, jako např. nemožnost vzdání se práva autorského, nemožnost převodu práva autorského, povinná kolektivní správa práv v určitých zákonem stanovených případech.*“⁶

Kolektivní správa v předcházejících předpisech upravena nebyla a byla upravena samostatným zákonem.

Jednou z mnoha zásadních změn, které zákon přinesl, je upuštění od monistické koncepce, která osobnostní a majetková autorská práva chápala jako nedílný celek, což způsobovalo problémy zejména při přechodu práv na dědice a v situacích, kdy zákon svěřoval výkon autorského práva osobě odlišné od autora. Nová úprava naopak zcela jednoznačně odděluje autorská práva osobností a majetková, což odpovídá koncepci dualistické. V tomto dualistickém pojetí jsou osobnostní práva spojena s osobou autora a zanikají *mortis causa*, zatímco majetková práva přecházejí na dědice.⁷ „*V důsledku této koncepce se dílo nemůže stát tzv. volným dílem před uplynutím doby trvání práv, jak tomu bylo podle autorského zákona z roku 1965.*“⁸ Samostatnost majetkových práv tak kromě jiného umožňuje, aby autorský zákon svěřil jejich výkon osobě odlišné od autora.

Autorský zákon klade důraz na nepřevoditelnost autorských práv. Výjimku z této nepřevoditelnosti tvoří možnost poskytnout oprávnění třetí osobě dílo užít, čímž vznikne autorovi povinnost takto povolené užití díla strpět. Proti tomu naopak stojí plná převoditelnost práv majetkových. Tuto převoditelnost lze dovodit ze samotné povahy

⁶ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xii, 477 s. Beckovy komentáře. s.xii. ISBN 978-80-7400-432-2.

⁷ V případě odúmrti připadají státu.

⁸ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, viii, 196 s. Právo pro denní praxi (Computer Press). s.17, ISBN 80-251-1090-7.

zvukových a zvukově obrazových záznamů. Úprava se snaží o vyvážení postavení mezi právy autorů, výkonných umělců a uživatelů. Z důvodu harmonizace autorského práva s legislativou ES, rozšířil autorský zákon okruh práv souvisejících s právem autorským o tři nová práva:

- právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu⁹
- právo zveřejnitelé k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv a
- právo nakladatele.

Zvýšení míry ochrany poskytované nositelům práv souvisejících s právem autorským zcela nepochybně souvisí s faktem, že tito nositelé investují nemalé finanční prostředky do výroby, digitalizace a šíření děl moderními technologiemi.

Mezi další právo nově upravené autorským zákonem řadíme zvláštní právo pořizovatele databáze k jím pořizené databázi, které je samostatně upraveno v hlavě třetí části první AZ. Jeho hlavním smyslem je poskytnutí ochrany investice¹⁰ fyzické nebo právnické osoby, která pořídí databázi, bez ohledu na to, zda je databáze nebo její obsah předmětem autorskoprávní nebo jiné ochrany.

Autorský zákon je členěn na jednotlivé části, hlavy, díly a oddíly a paragrafy, které upravují práva autorů, práva související s právem autorským, práva uživatelů nehmotných statků i možnost volného užití a zákonné licence. „*Zákon upravuje hmotněprávní nároky autora, kterých se může domáhat při porušení svého práva, jako je stažení a zničení rozmnoženin díla pořizovaných neoprávněně, přičemž touto úpravou Česká republika plní závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodní smlouvy.*“¹¹ V právním řádu autorský zákon řadíme mezi předpis soukromého práva s prvky veřejnoprávními (úprava kolektivní správy).

Z důvodu harmonizace s předpisy Evropské unie, mezinárodními smlouvami a neustálého vývoje společnosti i technologií, byl autorský zákon k dnešnímu dni celkem 15krát novelizován, naposledy předpisem č. 64/2014 Sb. s účinností od 1. května 2014. Výraznou změnu autorského zákona přinesl zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,

⁹ upraveno v ust. § 79 – 82 zákona č. 121/2000 Sb.

¹⁰ dle ust. § 88 zákona č. 121/2000 Sb. musí jít o kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad

¹¹ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xii, 477 s. Beckovy komentáře. s.xii. ISBN 978-80-7400-432-2.

který v ustanovení § 2358 a násl. nově upravil licenční smlouvu, která do té doby byla upravena v ustanovení § 46 a násl. autorského zákona. Úprava licence v občanském zákoníku z větší části přejala právní úpravu obsaženou v autorském zákoně.

4 Mezinárodní a evropské prameny právní úpravy výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů

4.1 Mezinárodní prameny právní úpravy

Mezinárodní spolupráce v zájmu ochrany duševního vlastnictví je oblastí, jejíž počátky můžeme datovat do konce 19. století. Před touto dobou ochrana neexistovala, čímž byla řada děl i technologických postupů odcizena bez ohledu na vůli autora. Nutnost mezinárodní úpravy vznikala z potřeby ochrany toho, jež něco vytvořil. Tato ochrana úzce souvisela nejen s díly literárními a uměleckými, avšak i s rozvojem vědy a techniky, zejména s ohledem na nové vynálezy a průmyslové technologie. Prvním významným mezníkem se stala Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1883, která byla velmi záhy (v roce 1886) následována Bernskou úmluvou o ochraně literárních a uměleckých děl. Ta byla založena na zásadách kontinentálního práva a obsahovala ochranu práv osobnostních i majetkových. Vycházela ze zásady teritoriality a asimilace.

Mezinárodní předpisy se snaží o harmonizaci a zmírnění dopadů stále přetrvávající zásady teritoriality autorského práva v právních řádech jednotlivých zemí, čímž dochází k možnosti právní ochrany bez ohledu na původ autorského díla či jeho autora. Nutnost mezinárodní úpravy je stále aktuální, neboť žijeme v informační době, která umožňuje vcelku snadné porušování autorských práv. Tento dopad je patrný zejména s rozvojem internetu, pomocí něhož nejsou vytvářeny žádné hranice mezi státy a přenos dat, která jsou mnohdy autorsky chráněna, je otázkou jen několika vteřin. Zatímco států a právních úprav je mnoho, internet je jen jeden. Proto i do budoucna bude nutno na tento prudký vývoj reagovat, aby se ti, jimž svědčí práva, mohli domáhat odpovídající ochrany těchto práv.

Vztah České republiky k mezinárodním smlouvám je možné rozdělit na dvě fáze rozdělené jejím vstupem do Evropské unie. Do té doby vycházela vázanost mezinárodními smlouvami z dualistické koncepce (s výjimkou mezinárodních smluv upravujících lidská práva a základní svobody), jejímž základem byl stav, kdy existuje národní právní řád a mezinárodní smlouvy nejsou přímo aplikovatelné. Pro jejich přímý účinek bylo nutno tyto smlouvy implementovat do právního řádu. Ke změně tohoto pojetí došlo v roce 2002 přijetím tzv. euronovely ústavy, pomocí níž byla v našem

právním řádu vyjádřena monistická koncepce národního a mezinárodního práva. Tato novela změnila čl. 10 Ústavy a stanovila, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána a k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas, jsou součástí právního řádu. Mají tedy bezprostřední účinek a jsou aplikovatelné bez nutnosti jejich implementace. Vznikne-li rozpor mezi mezinárodní smlouvou a národní úpravou, použije se mezinárodní smlouva.

Mezinárodní smlouvy upravují jednotlivé instituty či zásady spíše obecně a jednotlivé smluvní strany je poté zpravidla upravují ve svých rádech, ve kterých mohou subjektům přiznat více práv a ochrany, než kolik jich stanoví mezinárodní smlouva. Tato možnost je vyjádřením zásady minimální ochrany.

4.1.1 Úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových snímků a rozhlasových organizací (Římská úmluva)

Tato úmluva byla uzavřena v Římě dne 26. Října 1961 a v tehdejší Československé socialistické republice byla uveřejněna vyhláškou Ministra zahraničních věcí pod č. 192/1964 Sb. ve znění opravy č. 157/1965 Sb. (dále jen „Římská úmluva“) a vstoupila v platnost dne 14. srpna 1964. Česká republika při přístupu k této úmluvě uplatnila výhradu ve smyslu čl. 16 odst. + písm. a) bod iii) a iv), pokud jde o odměnu za druhotné využití zvukového záznamu vydanému k obchodním účelům pro rozhlasové vysílání nebo veřejný přednes podle čl. 12 Římské úmluvy. Z toho důvodu čl. 12 v ČR neplatí vůbec pro zvukové záznamy vydané k obchodním účelům výrobcem, který není občanem (subjektem) jiného smluvního státu; pro zvukové záznamy, jejichž výrobcem je občan jiného smluvního státu, platí tento článek jen v rozsahu a po dobu, po kterou tento stát poskytuje ochranu zvukovým záznamům poprvé zaznamenaným subjektem ČR. V současné době má Římská úmluva 92 smluvních států¹² a je spravována Mezinárodním úřadem práce, Mezinárodní unií pro ochranu literárních a uměleckých děl a organizací UNSECO. Cílem této úmluvy je ochrana práv výkonných umělců a výrobců zvukových záznamu, která do jejího přijetí nebyla na mezinárodní úrovni upravena. Nijak neovlivňuje a neupravuje ochranu autorského práva k dílům literárním a uměleckým a naopak nesmí být vykládána na

¹² čerpáno z http://www.wipo.int/wipolex/en/wipo_treaties/parties.jsp?treaty_id=17&group_id=1

újmu jejich ochrany. V článku 3 nalezneme výklad jednotlivých pojmů, ze kterých je pro moji práci důležité zmínit zvukový snímek a výrobce zvukového snímku. Zvukovým snímkem je každý výlučně sluchem vnímatelný záznam zvuků uměleckého výkonu nebo jiných zvuků. Výrobce zvukového snímku je pro účely úmluvy fyzická nebo právnická osoba, která poprvé zaznamená zvuky výkonu nebo jiné zvuky. Úmluva vychází ze zásady teritoriality. Tzv. národní režim je zakotven v čl. 2 Úmluvy a rozumějí se jím práva, která jsou přiznána vnitřním zákonodárstvím smluvního státu, kde se žádá o ochranu, výrobcům zvukových snímků (poprvé zaznamenaných nebo vydaných na jeho území) a kteří jsou jeho občany. Zásada asimilace je vyjádřena v čl. 5 Úmluvy. Dle něj smluvní stát přizná výrobcům zvukových snímků práva podle národního režimu, je-li splněna některá z následujících podmínek:

- a) výrobce zvukového snímku je občanem jiného smluvního státu (hledisko státní příslušnosti)
- b) prvotní záznam zvuku byl uskutečněn v jiném smluvním státě (hledisko záznamu)
- c) zvukový snímek byl poprvé vydán v jiném smluvním státě (hledisko vydání)

V případě, kdy byl zvukový snímek vydán poprvé v nesmluvním státě, ale do třiceti dnů od takového vydání byl vydán i ve smluvním státě, uplatní se zásada fikce tzv. současného vydání a snímek se považuje za poprvé vydaný ve smluvním státě. Toto ustanovení dovoluje rozšířit ochranu a výrobcům tím dává možnost k nabytí ochrany dle Římské úmluvy současným vydáním v některém ze smluvních států. Nejčastěji se s využitím tohoto ustanovení setkáváme u snímků výrobců ze Spojených států amerických, kteří vydávají své snímky ve Velké Británii. Čl. 5 odst. 3 Úmluvy dále poskytuje smluvním státům možnost, aby písemným oznámením uloženým u generálního tajemníka Spojených národů kdykoli prohlásily, že nebudou uplatňovat hledisko vydání nebo hledisko záznamu. Není-li takové oznámení učiněno v době ratifikace, přijetí nebo přístupu, pak nabývá účinnosti šest měsíců po jeho uložení.

Výrobci zvukových snímků mají dle čl. 10 Úmluvy právo povolit nebo zakázat přímé nebo nepřímé rozmnožení svých zvukových snímků. Čl. 11 Úmluvy je určitou obdobou tzv. copyrightové doložky, když stanoví, že pokud smluvní stát podle svého vnitřního zákonodárství vyžaduje jako podmínku ochrany práv výrobců zvukových snímků splnění určitých formalit, budou tyto splněny, jestliže všechny rozmnoženiny snímku

ponesou znak P spolu s rokem prvního vydání a tento bude umístěn takovým způsobem, z něhož bude zcela zjevné, že si činí nárok na ochranu. Neuvádějí-li rozmnoženiny nebo jejich obaly výrobce, případně osobu výrobcem zmocněnou, pak musí poznámka obsahovat také jméno vlastníka práv výrobce. Pro zvukové snímky a výkony na ně zaznamenané Úmluva přiznává ochranu nejméně po dobu dvaceti let od konce roku, v němž byl snímek pořízen. Čl. 15 Úmluvy pak ponechává na každém smluvním státě, aby si svým zákonodárstvím stanovil určité výjimky z Úmluvou zajištěné ochrany. Tyto výjimky se mohou vztahovat na soukromé užívání, užití krátkých výňatků při zpravodajství o aktuálních událostech nebo užití výlučně pro účely vyučování nebo vědeckého bádání. V úpravě našeho autorského práva jsou tyto výjimky uplatněny v rozsahu volného užití a zákonné licence.¹³ Úmluva nijak nezasahuje do práv získaných před nabytím platnosti ve smluvním státě a ponechává zcela na smluvních státech, zda budou uplatňovat její ustanovení i na zvukové snímky, které byly zaznamenány před nabytím platnosti pro takový stát. V čl. 22 Úmluvy je pak smluvním státům dána určitá smluvní svoboda při sjednávání zvláštních dohod, pokud tyto nebudou odporovat Úmluvě nebo přiznají výrobcům zvukových snímků širší práva. Z tohoto ustanovení pak lze dovodit, že ochrana, kterou Úmluva přiznává, je chápána jako ochrana minimální.

4.1.2 Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů (Ženevská úmluva)

Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů, tzv. Ženevská úmluva, byla sjednána dne 29. října 1971 v Ženevě a je jednou z dalších významných mezinárodních smluv, která se týká práv výrobců zvukových záznamů. Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 11 odst. 1 dnem 18. dubna 1973. Československá socialistická republika k Úmluvě přistoupila dne 5. října 1984, v platnost pak Úmluva vešla na základě svého článku 11 odst. 2 dne 15. ledna 1985.¹⁴ Přijetí Úmluvy bylo důsledkem neustále

¹³ ust. § 30 a násl. zák. č. 121/2000 Sb.

¹⁴ vyhláška Ministra zahraničních věcí č. 32/1985 Sb.

narůstajícího nedovoleného rozmnožování zvukových záznamů, které způsobovalo výrobcům zvukových záznamů stále větší škody. Úmluva obsahuje pouze 13 článků, nejsou proti ní přípustné žádné výhrady a k dnešnímu dni má 78 smluvních států¹⁵. V čl. 1 Úmluvy jsou definovány základní pojmy. Zvukovým záznamem se rozumí každé výlučně sluchem vnímatelné zaznamenání zvuků uměleckého výkonu nebo jiných zvuků, výrobcem zvukových záznamů je fyzická nebo právnická osoba, která první zaznamená zvuky uměleckého výkonu nebo jiné zvuky. Za povšimnutí stojí definice snímku, kterým je, dle Úmluvy, věc obsahující zvuky převzaté přímo nebo nepřímo ze zvukového záznamu a zahrnující všechny nebo podstatnou část zvuků zaznamenaných na tomto zvukovém záznamu. Ochrany dle Úmluvy tak požívá nejen zvukový záznam jako celek, ale i jeho jednotlivé části. Úmluvou se zavazuje každý stát k ochraně výrobců zvukových záznamů, kteří jsou příslušníky jiných smluvních států, proti vyhotovení snímků bez souhlasu výrobce a proti dovozu takových snímků za předpokladu, že je tato činnost uskutečňována za účelem veřejného rozšiřování těchto snímků. Volba prostředků, jakými bude tato Úmluva provedena, je čl. 3 ponechána na vnitřním zákonodárství smluvního státu. Taxativním výčtem je pak uvedeno, že prostředky budou zahrnovat jeden nebo více z následujících způsobů ochrany:

- a) přiznání autorského nebo jiného zvláštního práva,
- b) právní předpisy o nekalé soutěži,
- c) prostřednictvím trestních sankcí.

Podobně jako v Římské úmluvě, ponechává Úmluva úpravu doby ochrany na vnitřním zákonodárství a stanovuje pouze minimální dobu trvání poskytované ochrany na dvacet let s tím, že počátek určující běh této doby je ponechán na výběr smluvnímu státu. Čl. 5 Úmluvy stanoví, že: *„Jestliže smluvní stát vyžaduje podle svého vnitřního zákonodárství jako podmínku ochrany výrobců zvukových záznamů splnění určitých formalit, budou se uvedené formality považovat za splněné, jestliže všechny oprávněně vyhotovené snímky zvukového záznamu, které jsou veřejně rozšiřované, nebo jejich obaly, budou mít poznámku skládající se ze znaku P v kroužku s připojením roku prvního uveřejnění, umístěnou takovým způsobem, aby bylo dostatečně dáno najevo, že se činí nárok na*

¹⁵ čerpáno z http://www.wipo.int/wipolex/en/wipo_treaties/parties.jsp?treaty_id=18&group_id=1

*ochranu; jestliže snímky anebo jejich obaly neumožňují zjištění výrobce, jeho právního nástupce nebo osobu výlučně oprávněnou z licence poskytnuté výrobcem (uvedením jeho jména, ochranné známky nebo jiného vhodného označení), musí poznámka obsahovat i jméno výrobce, jeho právního nástupce nebo osobu výlučně oprávněnou z licence poskytnuté.*¹⁶ Úmluva obsahuje také ustanovení týkající se nucených licencí. Ty může smluvní stát povolit pouze při splnění následujících podmínek:

- a) rozmnožování se uskutečňuje pouze pro výlučné potřeby vyučování nebo vědeckého výzkumu
- b) licence na rozmnožování je platná jen na území smluvního státu, v němž byla licence udělena a nemůže být rozšířena na vývoz snímků
- c) rozmnožování podle takové licence se uskuteční za přiměřenou odměnu stanovenou orgánem, který licenci udělil.

Úmluva nemá být v žádném případě interpretována tak, aby jakýmkoli způsobem omezovala ochranu výrobců zvukových záznamů stanovenou vnitřním zákonodárstvím nebo mezinárodními smlouvami a od žádného smluvního státu nevyžaduje její použití na zvukový záznam, který byl zaznamenán před jejím vstupem v platnost.

4.1.3 Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS)

Dohoda TRIPS (Agreement of Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights – TRIPS) byla vyjednáвана v letech 1986-1994 v rámci Uruguayského kola¹⁷ a byla přijata dne 15. dubna 1994 v Marakéši jako příloha Dohody o zřízení světové obchodní organizace (World Trade Organization – dále jen WTO). V platnost vstoupila dne 1. ledna 1995 a v České republice nabyla účinnosti k 1. lednu 1996¹⁸. Aktuální počet smluvních států je 160¹⁹, díky čemuž má TRIPS velmi široké pokrytí, které se dotýká i mnoha rozvojových zemí. Jejím cílem je zmenšení překážek mezinárodního

¹⁶ čl. 5 Úmluvy o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů

¹⁷ čerpáno z http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm7_e.htm

¹⁸ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb.

¹⁹ čerpáno z http://www.wipo.int/wipolex/en/other_treaties/parties.jsp?treaty_id=231&group_id=22

obchodu a propagace účinné a přiměřené ochrany práv k duševnímu vlastnictví. Cíle Dohody TRIPS je nutno vnímat v souvislosti s článkem 7, dle něhož by „ochrana a dodržování práv k duševnímu vlastnictví měly přispět k podpoře technických inovací, převodu a rozšiřování technologie a ke vzájemným výhodám výrobců a uživatelů technických znalostí způsobem, přispívajícím k sociálnímu a ekonomickému blahobytu a k rovnováze práv a povinností.“²⁰ Správa Dohody TRIPS podléhá hlavně WTO a částečně i WIPO, které mezi sebou podepsaly dohodu o spolupráci ve věci TRIPS. V úvodních ustanoveních Dohody TRIPS jsou vyjádřeny základní principy WTO. Čl. 3 Dohody TRIPS stanovuje režim tzv. národního zacházení, který ukládá každému Členovi poskytnout občanům ostatních členů neméně příznivé zacházení, než jaké poskytuje svým vlastním občanům. Princip zacházení podle nejvyšších výhod založený na povinnosti Člena poskytnout občanům ostatních Členů výhodu, přednost, výsadu či osvobození přiznanou Členem občanům kterékoli jiné země, pokud jde o ochranu duševního vlastnictví, nalezneme v čl. 4. TRIPS. Této povinnosti jsou zproštěny přiznané výhody, přednosti, výsady či osvobození týkající se práv výrobců zvukových záznamů, která nejsou poskytnuta Dohodou TRIPS a také ty, které jsou poskytnuty v souladu s Bernskou nebo Římskou úmluvou a opravňují, aby poskytnuté zacházení bylo záležitostí zacházení poskytnutého v jiné zemi. Povinnosti plynoucí ze zmíněných článků se neuplatňují u postupů podle mnohostranných dohod sjednaných pod záštitou WIPO vztahujících se k získávání nebo udržování práv k duševnímu vlastnictví. V čl. 14 TRIPS jsou upravena práva a ochrana výrobců zvukových záznamů a jiných majitelů práv ke zvukovým záznamům. Ti mají právo povolit nebo zakázat reprodukci svých zvukových záznamů. Novinkou, kterou neobsahuje Římská úmluva, je poskytnutí výrobcům právo udílet povolení nebo zákaz ke komerčnímu pronajímání originálů nebo kopií jejich záznamů pro veřejnost.

Doba ochrany je Dohodou TRIPS stanovena na nejméně 50 let počítaných od konce kalendářního roku, v němž byl záznam pořízen, čímž došlo k prodloužení doby ochrany oproti Římské i Ženevské úmluvě, které stanovují minimální dobu ochrany na 20 let. V České republice byla tato doba prodloužena ještě před přijetím Dohody TRIPS.

²⁰ čl. 5 Dohody o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví – Dohoda TRIPS

Dohoda TRIPS dále, v části III., stanovuje všeobecné povinnosti uložené Členům. Ti musí zajistit, aby právní řád zahrnoval řízení k dodržování práv a opatření k nápravě, které umožní účinné kroky vůči porušování práv k duševnímu vlastnictví. Tato řízení musí být spravedlivá, nestranná a naopak nesmí být příliš složitá nebo nákladná, nesmí obsahovat nerozumné lhůty ani mít za následek bezdůvodná zdržení. Tato povinnost neznamená vytvoření zvláštního soudního systému pro ochranu duševního vlastnictví, Členové mohou uplatňovat své právní předpisy obecně. „Dohoda TRIPS poprvé na mezinárodní úrovni upravuje závazky členských států, které mají přijmout v oblasti vynucování práva, a to v řízení civilním, správním i trestním, včetně ustanovení o opatřeních na hranicích, kterých se nositelé práv mohou domáhat v případě dovozu či vývozu nedovolených rozmnoženin děl, výkonů a zvukových záznamů (čl. 41 a násl.).“²¹

4.1.4 Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (WPPT)

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (World Intellectual Property Organization Performances and Phonograms Treaty – WPPT) má v současné době 93 smluvních stran²² a byla přijata dne 20. prosince 1996 na diplomatické konferenci Mezinárodní organizace duševního vlastnictví v Ženevě spolu se Smlouvou Světové organizace duševního vlastnictví o autorském právu. Obě Smlouvy jsou souhrnně nazývány jako tzv. internetové smlouvy a jsou v oblasti autorského práva nejnovějšími mezinárodními Smlouvami, které mají zásadní význam pro informační společnost. Jejich cílem je úprava otázek, které vznikly s novým vývojem hospodářského, kulturního, informačního a komunikačního prostředí, zejména internetu. World Performance and Phonograms Treaty (dále jen WPPT) vstoupila v platnost v souladu s článkem 29 dne 20. května 2002. Česká republika k WPPT přistoupila dne 10. října 2001, ve sbírce

²¹ GERLOCH, Aleš, Michal TOMÁŠEK a ET AL. *Nové jevy v právu na počátku 21. století: II. Teoretické a ústavní impulzy rozvoje práva*. 1. vyd. Praha: Nakl. Karolinum, 2010, 367 s., s. 191, ISBN 978-80-246-1642-8.

²² čerpáno z http://www.wipo.int/wipolex/en/wipo_treaties/parties.jsp?treaty_id=20&group_id=1

mezinárodních smluv byla uveřejněna dne 21. května 2002.²³ WPPT respektuje všechny existující závazky vzniklé mezi smluvními stranami podle Římské úmluvy. Chápeme ji jako smlouvu respektující Římskou úmluvu, kterou reviduje s ohledem na již zmíněný technický vývoj. Vztah k jiným smlouvám je výslovně upraven v článku 1 WPPT. Smluvní strany mají povinnost poskytnout touto smlouvou stanovenou ochranu výkonným umělcům a výrobcům zvukových záznamů, kteří jsou občany jiných smluvních stran.²⁴ V článku 2 Smlouvy WPPT jsou uvedeny definice důležitých pojmů. „Zvukovým záznamem“ je záznam zvuků výkonu nebo jiných zvuků, anebo vyjádření zvuků, nemajících formu záznamu obsaženého ve filmovém nebo jiném audiovizuálním díle. Samotný pojem záznam je pojmem novým a je jím zaznamenání zvuků nebo jejich vyjádření na hmotný podklad, z něhož mohou být pomocí technického zařízení vnímány, rozmnožovány nebo sdělovány. Výrobcem zvukového záznamu je fyzická či právnická osoba, která vyvíjí iniciativu a má odpovědnost za první záznam zvuků výkonu nebo jiných zvuků, anebo vyjádření zvuků. Poprvé se zde setkáváme s pojmem iniciativa a odpovědnost, z čehož vyplývá nové pojetí výrobce, kdy jím již není pouze osoba, která záznam sama zaznamená, avšak i osoba, z jejíž iniciativy a pro niž byla výroba záznamu provedena.

Nově se zde setkáváme s pojmem vydání. Vydáním se rozumí nabídnutí rozmnoženin zaznamenaného výkonu nebo zvukového záznamu veřejnosti se souhlasem nositele práva, děje-li se tak v přiměřeném množství. Důsledkem této formulace je, že bez souhlasu nositele práva není možné nabídnutí rozmnoženiny považovat za vydání podle Smlouvy WPPT. Vysílání je šíření zvuků nebo obrazů a zvuků k příjmu veřejností pomocí bezdrátových prostředků, satelitu nebo zakódovaných signálů, jestliže jsou veřejnosti poskytnuty prostředky k dekodování. Posledním uváděným pojmem je pojem sdělování veřejnosti. Ten je chápán jako šíření zvuků výkonu nebo zvuků anebo vyjádření zvuku uskutečněné jakkoli jinak než vysíláním. Za sdělování veřejnosti je považováno i zpřístupňování zvukového záznamu k poslechu veřejnosti. Pro účely mojí práce se podrobněji budu věnovat kapitole III an. WPPT, která upravuje práva výrobců zvukových záznamů. Je nezbytné konstatovat, že

²³ Sdělení MZV č. 48/2002 Sb. m. s.

²⁴ čl. 3 Smlouvy WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech - WPPT

jednotlivá ustanovení WPPT již byla začleněna do vnitrostátní úpravy autorského práva a práv s ním souvisejících. Článek 11 – 14 Smlouvy WPPT zakotvují jednotlivá práva výrobců zvukových záznamů a řadí mezi ně:

- a) výlučné právo k udílení svolení k rozmnožování svých zvukových záznamu jakýmkoli způsobem nebo formou, ať již přímo nebo nepřímo (právo na rozmnožování).²⁵ Rozšíření definice o jakýkoli způsob nebo formu je pouhou reflexí na rozvoj technologií tak, aby uvedené ustanovení chránilo i záznamy v digitální formě.
- b) výlučné právo k udílení svolení ke zpřístupňování originálu nebo rozmnoženin zvukových záznamů veřejnosti prodejem nebo jiným převodem vlastnictví (právo na rozšiřování)²⁶
- c) výlučné právo k udílení svolení k obchodnímu pronájmu originálu a rozmnoženin záznamů veřejnosti, a to i po jejich rozšíření výrobcem samým nebo s jeho souhlasem (právo na pronájem).²⁷ Smluvním stranám, které k 15 dubnu 1994 uplatňovaly a stále uplatňují systém přiměřeného odměňování výrobců zvukových záznamů, je ponechána možnost jeho ponechání při splnění podmínky, že obchodní pronájem nezpůsobuje hmotné poškození práva výrobců zvukových záznamů na rozmnožování.
- d) výlučné právo na udílení svolení ke zpřístupňování zvukových záznamů veřejnosti drátově nebo bezdrátově takovým způsobem, že k nim každý může mít přístup na místě a v čase podle své individuální potřeby (právo na zpřístupňování zvukových záznamů)²⁸

Dalším z práv přiznaných výrobcům zvukových záznamů Smlouvou WPPT je právo na přiměřenou odměnu za přímé nebo nepřímé užití zvukových záznamů vydaných k obchodním účelům, k vysílání nebo jakémukoli sdělování veřejnosti upravené v čl. 15. WPPT i v tomto článku ponechává volnost smluvním stranám, aby si ve svém vnitrostátním předpise určily, zda od uživatele může přiměřenou odměnu požadovat výkonný umělec, výrobce zvukového záznamu nebo oba.

²⁵ čl. 11 Smlouvy WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech - WPPT

²⁶ čl. 12 Smlouvy WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech - WPPT

²⁷ čl. 13 Smlouvy WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech - WPPT

²⁸ čl. 14 Smlouvy WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech - WPPT

Ochranná doba, která je poskytována výrobcům zvukových záznamů článkem 17 WPPT, je stanovena na nejméně 50 let od konce roku, ve kterém byl zvukový záznam vydán. Jestliže k vydání nedojde do 50 let od pořízení záznamu, pak se za počátek běhu lhůty považuje konec roku, v němž byl záznam pořízen. Články 18 a 19 WPPT upravují závazky smluvních stran týkající se přiměřené právní ochrany a účinných právních opatření proti obcházení technických prostředků užívaných výrobcí zvukových záznamů z důvodu snahy omezit nedovolené nakládání s jejich zvukovými záznamy²⁹, respektive proti každé osobě, která ví nebo měla vědět, že způsobí, umožní nebo zatají porušení některého ve Smlouvě uvedeného práva tím, že neoprávněně odstraní nebo pozmění elektronickou informaci o identifikaci práv nebo jinak neoprávněně užívá zvukové záznamy, ačkoli ví, že elektronická informace o identifikaci práv byla nedovoleně odstraněna nebo pozměněna.³⁰ Informací o identifikaci práv je pak jakákoli informace, která identifikuje výrobce či jiného majitele práv ke zvukovému záznamu, obsahuje informace týkající se podmínek užití takového záznamu a je připojena k rozmnoženině zvukového záznamu nebo se objevuje ve spojení se sdělováním záznamu veřejnosti.

S výjimkou práva na přiměřenou odměnu nejsou ke Smlouvě WPPT připuštěny žádné výhrady.

4.2 Evropské prameny právní úpravy

Právní rámec upravující vztahy mezi Českou republikou a Evropskými společenstvími byl vytvořen na základě Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy, tzv. asociační dohoda. Tato dohoda, která sama o sobě ještě nezakládala nárok na přijetí do EU, byla podepsána 4. října 1993 v Lucembursku. Po její ratifikaci dne 8. prosince 1993, vstoupila v platnost 1. února 1995.³¹ Podporovala rozvoj hospodářských styků a poskytla právní rámec dialogu o podmínkách postupného začleňování České republiky do Evropské unie. V jejím čl. 67 se strany dohody zavázaly k ochraně autorského práva a práv s ním souvisejících a vyjádřily význam duševního, průmyslového a obchodního

²⁹ čl. 18 Smlouvy WIPO a výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech - WPPT

³⁰ čl. 19 Smlouvy WIPO a výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech - WPPT

³¹ vyhlášena ve Sbírce zákonů č. 7/1995 Sb.

vlastnictví. K provádění dohody byla zřízena Rada přidružení, Parlamentní výbor přidružení a Podvýbory přidružení. Předvstupní jednání o jednotlivých podmínkách vstupu České republiky do Evropské unie byl velmi dlouhý proces založený oficiální žádostí České republiky o členství v Evropské unii, kterou předal tehdejší premiér Václav Klaus dne 23. ledna 1996 v Římě. Evropská komise následně k žádosti o členství vypracovala posudky, které předložila spolu s programem rozšíření v rámci tzv. *Agendy 2000*. Posudek Komise k žádosti ČR o členství v EU byl ve svém celku pozitivní, a proto bylo navrženo přijetí České republiky ve střednědobém horizontu. Reakcí na doporučení Komise pak bylo rozhodnutí Evropské rady ze dne 13. prosince 1997, jímž bylo rozhodnuto o oficiálním pozvání 11 kandidátských států ke vstupu do EU a o zahájení přístupových jednání. Jednání Evropské unie s Českou republikou³² bylo zahájeno dne 31. 3. 1998 a jeho hlavní částí bylo analytické srovnávání naší legislativy s evropským právem. Na proces přípravy jednotlivých kandidátských zemí na členství v Evropské unii dohlížela Evropská komise, která pravidelně vypracovávala zprávu o pokroku České republiky v přípravách na členství. Celý tento proces přístupových jednání byl ukončen ve dnech 12. - 13. prosince 2002 v Kodani na zasedání Evropské rady, kdy bylo rozhodnuto o přijetí 10 nových členských států k 1. 5. 2004. Smlouva o přistoupení³³ byla slavnostně podepsána mezi 10 kandidátskými zeměmi³⁴ a 15 členskými státy EU dne 16. dubna 2003 v Athénách. V dubnu 2003 se konalo referendum, ve kterém se k otázce přistoupení České republiky k EU vyslovilo kladně 77,33% hlasujících. Pro harmonizaci práv v oblasti duševního vlastnictví jsou základním prvkem evropského práva nařízení a směrnice. Cílem těchto sekundárních aktů práva je přizpůsobení oblasti duševního vlastnictví v rámci vnitřního trhu tak, aby v členských zemích nedocházelo k různým stupňům právní ochrany. Směrnice je právním aktem, který je pro členské státy závazný, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo. Ponechává na každém členském státu, aby si zvolil prostředky, jakými cíle stanovené směrnicí dosáhne. Nařízení je oproti směrnici bezprostředním právním aktem, který je obecně závazný a v každém členském státě působí přímo, aniž by bylo

³² a dalšími 5 státy tzv. lucemburské skupiny; Polsko, Kypr, Maďarsko, Estonsko a Slovinsko

³³ v ČR vyhlášena pod č. 44/2004 Sb. m. s.

³⁴ Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovinsko, Slovensko

nutné jeho začlenění do vnitrostátního práva. S ohledem na téma práce se v následujícím výkladu zaměřím pouze na směrnice a nařízení, která se týkají autorských práv a práv s nimi souvisejících.

4.2.1 Směrnice 2006/115/ES o právu na pronájem a na půjčování, jakož i o některých právech příbuzných právu autorskému v oblasti duševního vlastnictví

Tato směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. prosince 2006 byla přijata zejména z důvodu stále významnější úlohy pronájmu a půjčování autorských děl a předmětů práv souvisejících s právem autorským a s tím související hrozbě výroby nedovolených napodobenin. Směrnice je reflexí na rychlý vývoj nových forem využívání autorských děl a s tím související nedostatečnou právní ochranou výrobců zvukových záznamů, protože pouze jejich náležitá ochrana jim může zaručit možnost získání návratnosti jejich investice do výroby zvukového záznamu. Směrnice v čl. 2 definuje pojem pronájem jako zpřístupnění za účelem užívání na omezenou dobu, za účelem přímého či nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. Pod pojmem půjčování Směrnice rozumí zpřístupňování za účelem užívání na omezenou dobu, které není spojeno s přímým ani nepřímým hospodářským nebo obchodním prospěchem za předpokladu, že je uskutečňuje veřejně přístupné zařízení. Dle Směrnice má výrobce zvukového záznamu a výrobce prvotního záznamu filmu výlučné právo udělit svolení nebo naopak zakázat pronájem a půjčování jeho zvukového záznamu. Právo na spravedlivou odměnu je výrobcům zvukových záznamů přiznáno, pokud je zvukový záznam (nebo jeho rozmnoženina) vydaný k obchodním účelům užit k jakémukoli sdělování veřejnosti. Tato odměna se dělí mezi dotčené výkonné umělce a výrobce zvukových záznamů. Dalším směrnici přiznaným právem výrobců zvukových záznamů, pokud jde o jejich zvukové záznamy a výrobců prvotních filmových záznamů, pokud jde o originál rozmnoženiny jejich filmů, je právo na rozšiřování, jímž se rozumí zpřístupňování záznamů a rozmnoženin veřejnosti prodejem nebo jiným způsobem. Právo na rozšiřování se na rozdíl od práva na pronájem a půjčování vyčerpá pouze prvním prodejem záznamu nebo rozmnoženiny. Čl. 10 Směrnice umožňuje členským státům omezit práva v případech, kdy jde o soukromé užití, užití úryvků v souvislosti se

zpravodajstvím o aktuálních událostech nebo užití výhradně pro vyučovací nebo vědecké účely.

4.2.2 Směrnice 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících

Dne 12. prosince 2006 přijal Evropský parlament a Rada směrnici o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Tato směrnice byla přijata, aby sjednotila rozdíly ve vnitrostátních předpisech, které upravují dobu ochrany autorského práva a práv s ním souvisejících. Rozdílnost vnitrostátních právních předpisů byla zapříčiněna Bernskou a Římskou úmluvou, které stanovují pouze minimální dobu ochrany práv a dávají smluvním státům možnost jejího prodloužení. Právě této možnosti určité členské státy využily a v důsledku toho dochází k narušování soutěže na společném trhu. Pro práva výrobců zvukových záznamů byla stanovena lhůta trvání 50 let od pořízení záznamu. Pokud je zvukový záznam v průběhu této doby oprávněně vydán, pak práva uplynou za 50 let ode dne, kdy k prvnímu vydání došlo. V případě, že k vydání zvukového záznamu nedojde, ačkoli byl záznam sdělen veřejnosti, pak je počátkem běhu lhůty den, kdy došlo k takovému sdělení veřejnosti. Směrnice výslovně uvádí, že u zvukových záznamů, u kterých ke dni 22. prosince 2002 uplynula ochranná lhůta přiznaná jinými předpisy, nemůže dojít k obnovení ochrany. Lhůty se dle směrnice počítají vždy od 1. ledna roku následujícího po události, od které běží. Dne 27. září 2011 byla tato Směrnice novelizována Směrnicí 2011/77/EU, která změnila dobu trvání majetkových práv u výrobců zvukových záznamů na 70 let. K implementaci této směrnice do autorského zákoníku ještě nedošlo. Návrh změny zákona, který příslušnou směrnici zapracovává, byl rozeslán poslancům jako sněmovní tisk 70/0 dne 20. 12. 2013. Návrh zákona byl poslaneckou sněmovnou schválen dne 14. 05. 2014. Senát však tento návrh poslanecké sněmovně vrátil s pozměňovacími návrhy.

4.2.3 Směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

Tato tzv. informační směrnice byla přijata dne 22. května 2001 v reakci na rozvoj informační společnosti v Evropě. Jejím cílem bylo přizpůsobení a doplnění právních předpisů v oblasti autorského práva tak, aby pružně reagovaly na

technologický rozvoj, nové možnosti tvorby, výroby a užívání. Pro výrobce zvukových záznamů a prvotních záznamů filmů směrnice stanoví výlučné právo na rozmnožování, čímž se rozumí právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmkoli prostředky, v jakékoli formě, v celku či po částech. Čl. 5 směrnice stanovuje případy, v nichž mohou členské státy stanovit jednotlivé výjimky a omezení práva na rozmnožování. Dalším směrnici přiznaným právem je právo na sdělování děl veřejnosti a právo na zpřístupnění jiných předmětů ochrany veřejnosti. Sdělení a zpřístupnění děl veřejnosti je možno po drátě nebo bezdrátově, včetně zpřístupnění způsobem, kdy má každý jednotlivec k dílům přístup z místa a v době, které si zvolí. Kapitola III směrnice pojednává o ochraně technologických prostředků a informací o správě práv a členským státům ukládá, aby stanovily právní ochranu nejen před vědomím obcházením technologických prostředků, ale i před dovozem, výrobou či prodejem výrobků, zařízení nebo součástek, které jsou k obcházení technologických prostředků určeny nebo mají jeho obcházení jakkoli usnadňovat. „Pro účely této směrnice se „technologickými prostředky“ rozumí jakákoliv technologie, zařízení nebo součástka, které jsou při své obvyklé funkci určeny k tomu, aby zabraňovaly úkolům nebo omezovaly úkony ve vztahu k dílům nebo jiným předmětům ochrany, ke kterým nebylo uděleno svolení nositele jakýchkoliv autorských práv nebo práv s ním souvisejících“³⁵

4.2.4 Směrnice 2014/26/EU o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu

Směrnice patří mezi nejaktuálnější právní akty v oblasti autorských práv a práv s nimi souvisejících. Byla přijata dne 26. února 2014 a zavazuje členské státy, aby své právní předpisy uvedly do souladu s touto směrnicí do 10. dubna 2016. Jejím cílem je stanovení právního rámce pro kolektivní správu práv spravovaných organizacemi kolektivní správy a určení pravidel, která ulehčí poskytování multiteritoriálních licencí na práva autorů nebo jiných držitelů práv k dílům. S rozvojem jednotného trhu pro kulturní obsah online úzce souvisí i nutnost změn v poskytování licencí na autorská

³⁵ čl. 6 odst. 3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2001/29/ES

díla. Zejména u hudebních děl musí jednotliví poskytovatelé řešit otázky multiteritoriálních licencí a majitelé práv nejsou odměňováni tak, jak by mohli být. Technologie, rychle se vyvíjející digitální modely a rostoucí autonomie spotřebitelů vyžaduje, aby bylo stále posuzováno, zda se držitelům práv i spotřebitelům umožňuje využití všech příležitostí daných moderními technologiemi. Dalším cílem směrnice je všeobecnější přístup k atraktivnímu digitálnímu obsahu, proto stanovuje požadavky na udělování licencí k autorským právům k užití hudebních děl online na více územích kolektivní správy. Směrnice vymezuje pojem nositele práv³⁶. Tím je jakákoli osoba nebo subjekt, odlišný od organizace kolektivní správy, který je nositelem autorských práv nebo práva s nimi souvisejících nebo který má podle dohody nebo ze zákona nárok na podíl z příjmů z výkonu těchto práv. Organizace kolektivní správy by měly jednat v nejlepším zájmu nositelů práv a neměly by jim ukládat žádné povinnosti, které nejsou k ochraně nebo správě jejich práv nezbytné. Je na vůli nositele práva, jakou organizaci kolektivní správy zmocní ke správě práv a tato organizace není oprávněna odmítnout předměty ochrany spravovat. Směrnice dále stanovuje organizaci kolektivní správy, správu a rozdělení příjmů z výkonu práv.

³⁶ čl. 3 Směrnice 2014/26/EU

5 Právo výrobce zvukového záznamu a jeho trvání

Práva výrobců zvukových záznamů jsou tradičními právy souvisejícími s právem autorským a jsou upravena v ustanovení § 75 a násl. AZ. Dříve tato práva byla nesprávně označována jako práva autorskému právu příbuzná. Toto chybné označení mělo svůj původ v autorském zákoně z roku 1953.³⁷ „*Platný autorský zákon v tomto ohledu správně hovoří nikoli o právech příbuzných, ale právech „souvisejících“, a to vzhledem k věcné souvislosti těchto práv s právem autorským a rovněž obdobnému obsahu, rozsahu a legislativně technickému zakotvení těchto práv.*“³⁸ Právem výrobce zvukového záznamu nejsou nijak dotčena ostatní práva upravená autorským zákonem. Předmětem práva výrobců zvukových záznamů jsou zvukové záznamy, které jsou svou povahou nehmotnými statky, nikoli konkrétní hmotnou věcí, na které je záznam hmotně zachycen. Záznamy nejsou výsledkem tvůrčí činnosti spjaté s osobou tvůrce, ale výsledky výrobní činnosti.

Doba trvání práva výrobce zvukového záznamu je stanovena v souladu s mezinárodním a komunitárním právem na 50 let ode dne jeho pořízení, respektive vydání. Pokud záznam nebyl vydán, ale byl oprávněně sdělen veřejnosti, pak doba trvání práva běží ode dne tohoto sdělení. „*Doba trvání práva se počítá vždy od prvního dne roku následujícího po roce, v němž došlo k rozhodné skutečnosti.*“³⁹ Autorský zákon se užíje i na dobu trvání práv, která začala běžet před nabytím jeho účinnosti. Přejídná ustanovení pak také stanoví podmínky, za nichž se ke dni účinnosti doba trvání práva obnovuje. Dne 27. září 2011 byla přijata Směrnice 2011/77/EU, která prodloužila dobu trvání majetkových práv u výrobců zvukových záznamů na 70 let. K implementaci této směrnice do autorského zákoníku ještě nedošlo. Návrh změny zákona, který příslušnou směrnici zpracovává, byl rozeslán poslancům jako sněmovní tisk 70/0 dne 20. 12. 2013. Návrh zákona byl poslaneckou sněmovnou schválen dne 14. 05. 2014. Senát však tento návrh poslanecké sněmovně vrátil s pozměňovacími návrhy.

³⁷ zák. č. 115/1953 Sb.

³⁸ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, 971 s. Velké komentáře. s. 669 ISBN 978-80-7179-608-4

³⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 477 s. Beckovy komentáře. s.135. ISBN 978-80-7400-432-2

5.1 Obsah práva výrobce zvukového záznamu zvukový záznam užít

Obsahem práva výrobce zvukového záznamu je výlučné majetkové právo svůj zvukový záznam užít či jiné osobě udělit k výkonu tohoto práva svolení. Takové svolení je udělováno zejména licenční smlouvou, kdy výrobci náleží za takové svolení odměna. Tuto odměnu je třeba chápat jako odměnu za převod práv, která nemá vztah ke zcizení předmětu, ale pouze k jeho licenčnímu využívání. Práva výrobce zvukového záznamu jsou absolutní právní povahy.

Právo zvukový záznam užít je základním majetkovým právem a zákon o právu autorském taxativně vymezuje způsoby užití, ke kterým je nutné svolení majitele práv. Jedná se o jednotlivá práva uvedená v §76 odst. 2 AZ, tedy právo na rozmnožování zvukového záznamu, právo na rozšiřování, pronájem, půjčování originálu nebo rozmnoženin zvukového záznamu, právo na vysílání a jiné sdělování zvukového záznamu veřejnosti. Užití záznamu bez souhlasu jeho výrobce je možné jen na základě zákonné licence, tedy jen v případech v zákoně uvedených. V případě výrobců zvukových záznamů se použije obdobně úprava zákonné licence k výkonům výkonných umělců, což v praxi znamená, že zákonná licence platí pro vysílání rozhlasem nebo televizí, přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání, pokud byl záznam vydán k obchodním účelům. *Předpokladem využití zákonné licence je uzavření smlouvy s příslušným kolektivním správcem o výši odměny a způsobu jejího placení..... Jde o právo povinně kolektivně spravované⁴⁰. Zastoupení kolektivním správcem je povinné také v případech taxativně vyjmenovaných v ustanovení § 96 AZ. Kolektivním správcem, jímž je v případě výrobců zvukových záznamu INTERGRAM, jehož oprávnění je dáno rozhodnutím Ministerstva kultury ČR ze dne 22. března 2001⁴¹. V současné praxi se výkon práva dílo užít uplatňuje smluvním zastoupením kolektivním správcem i ve větším rozsahu. V takovém případě mluvíme o právech dobrovolně kolektivně spravovaných. Smyslem a účelem kolektivního spravování práv s autorským právem souvisejících je usnadňování zpřístupňování záznamů veřejnosti. Pro výrobce*

⁴⁰ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 477 s. Beckovy komentáře. s.133. ISBN 978-80-7400-432-2.

⁴¹ Rozhodnutí o udělení oprávnění k výkonu hromadné správy za dne 22. 3. 2001, sp.zn. 3209/2001, dostupné z <http://www.intergram.cz/cs/stanovy/>

zvukových záznamů jde naopak o usnadnění výkonu jejich práv, které by s ohledem na rozvoj informačních technologií a velké množství uživatelů uplatňovaly s velkými obtížemi.

5.1.1 Právo na rozmnožování zvukového záznamu

„Právo dílo rozmnožovat je historicky nejstarším výlučným majetkovým právem přiznaným autorům (původně nakladatelům).“⁴² Dle ustanovení §13 AZ je toto právo chápáno jako zhotovování dočasných nebo trvalých přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla, případně jeho části, a to v jakékoli formě a jakýmikoli prostředky. Rozmnožování řadíme do skupiny tzv. mechanických práv. Podle toho, jakými prostředky (manuálně, počítač, DVD, scanner.) je dílo rozmnožováno, rozlišujeme rozmnoženiny elektronické, tiskové apod. Zvukový záznam nemá originální hmotný nosič, což znamená, že samotné pořízení záznamu, efemérního výkonu umělce, je považováno za rozmnoženinu. V takovém případě hovoříme o rozmnoženině přímé. Nepřímými rozmnoženinami jsou pak ty, které vznikají rozmnožením originálu nebo rozmnoženiny díla. Rozmnožováním je třeba chápat i převod děl do digitální formy. Ačkoli právní úprava neobsahuje definici rozmnoženiny, je tuto třeba chápat z jejího funkčního pojetí a pod pojem rozmnoženina zařadit jakékoli zachycení díla na hmotný nosič, a to bez ohledu na to, zda je pro vnímání díla zapotřebí jakákoli pomůcka, či zda ho můžeme vnímat přímo. Pořízení rozmnoženiny je nedílnou a logickou součástí sdělování díla veřejnosti, a proto je k jejímu pořízení třeba mít licenci. Oproti tomu platí, že užití díla jeho rozmnožováním či rozmnožování pro osobní potřebu se z hlediska autorského zákona považuje za volné užití díla.

5.1.2 Právo na rozšiřování zvukového záznamu

Toto tzv. distribuční právo je zvláštním výlučně majetkovým právem a jako takové je upraveno v ust. § 14 AZ. K tomu, aby mohlo být realizováno, je zapotřebí zachycení díla na hmotný nosič, což představuje výkon práva dílo rozmnožovat. *„Výkonem práva na rozšiřování je tedy pouze a jedině takové zpřístupnění díla, které se*

⁴² TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, 971 s. Velké komentáře. s. 180 ISBN 978-80-7179-608-4

uskutečňuje v hmotné podobě.“⁴³ Jedná se o zpřístupnění díla prostřednictvím prodeje nebo jiným převodem vlastnického práva, včetně jeho nabízení. U jiného nakládání s dílem nelze hovořit o výkonu práva na rozšiřování díla. V případě, kdy nedojde k vlastnímu převodu vlastnického práva, nehovoříme o rozšiřování díla, ale o jiném způsobu užití, a to i v situaci, kdy při takovém užití dojde ke vzniku rozmnoženiny. Jak z uvedeného vyplývá, mezi výkon práva na rozšiřování díla nemůžeme řadit jeho pronájem, půjčku apod. Pro výkon práva na rozšiřování díla je zásadní, aby rozmnoženina díla umožňovala jeho vnímání bez ohledu na to, zda půjde o vnímání přímé (např. kniha) nebo k jeho vnímání bude zapotřebí zvláštního přístroje (např. počítač, mobilní telefon). K právu na rozšiřování díla náleží i nabízení originálu či rozmnoženin, jehož cílem je vlastní převod díla. V případě neoprávněného nabízení díla by se tato osoba svým jednáním dopustila zásahu do výlučného práva výrobce zvukového záznamu dílo užít. „Zásahu do výlučného autorského práva na rozšiřování originálu či rozmnoženiny díla formou nabízení originálu či rozmnoženiny díla za účelem jejich převodu se může jak dopustit vlastník sám, tak kterákoli jiná osoba, která tak fakticky činí, ...“⁴⁴ Zvláštní praxí v dnešní společnosti je zpřístupňování nabízených děl na zkoušku. Ve vztahu ke zvukovým záznamům jde typově o ukázky zvukových záznamů za účelem jejich prodeje. V případě, kdy je rozsah takového užití přiměřený a účelový, je z hlediska autorského práva možné toto užití zahrnout pod oprávnění k rozšiřování originálu a rozmnoženiny díla. Je zcela nepochybné, že zájem na takovém zkušebním zpřístupnění vlastních děl mají i sami výrobci zvukových záznamů.

5.1.3 Právo na pronájem zvukového záznamu

Toto právo, přiznané i Dohodou TRIPS, Smlouvou WIPO i směrnicí č. 2006/115/ES, je upraveno v ustanovení § 15 AZ. Pojem pronájem je třeba chápat jako poskytnutí originálu nebo rozmnoženiny díla na dobu určitou, za účelem hospodářského nebo obchodního prospěchu. Toto právo „*Pronajímatelem ve smyslu tohoto ustanovení*

⁴³ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, 971 s. Velké komentáře. s. 191. ISBN 978-80-7179-608-4

⁴⁴ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, 971 s. Velké komentáře. s. 193. ISBN 978-80-7179-608-4

*může být autor sám, osoba vykonávající majetková práva autora nebo držitel licence.*⁴⁵ Pronájem, jak z jeho zákonného vymezení vyplývá, musí splňovat několik znaků. Zejména jde o hospodářský nebo obchodní prospěch, tedy úplatnost. Je bezvýznamné, zda je tento prospěch přímý či nepřímý, tedy zda pronajímatel přímo obdrží finanční plnění nebo naopak nepřímo jakoukoli jinou protislužbu, z níž bude mít prospěch nad rámec osobní potřeby. Často se můžeme shledat se zmíněným protiplněním ve formě různých naturálních plnění, např. propagace pronajímatele, provedení bezplatného výkonu. Dalším znakem pronájmu je, že se musí vztahovat na hmotné věci, originály nebo rozmnoženiny děl, které jsou schopné dílo objektivně zpřístupnit jiné osobě. Je-li ke zpřístupnění díla zapotřebí nějakých dalších pomůcek, kódů, pak až jejich poskytnutím můžeme hovořit o výkonu práva dílo užit. Mezi další pojmové znaky pronájmu řadíme dočasnost. Tuto dočasnost je třeba vnímat s ohledem na povahu hmotného nosiče díla, okolnostech a důvodům vrácení předmětu nájmu pronajímateli. *„Dočasnost tohoto právního vztahu je zpravidla dána smluvním závazkem (nikoli pouze oprávněním) „kupujícího“ nabídnout originál či rozmnoženinu díla v určité lhůtě zpět „prodávajícímu“.*⁴⁶

5.1.4 Právo na půjčování záznamu

Právo na půjčování originálu či rozmnoženiny díla je vymezeno v ustanovení § 16 AZ, a to analogicky k právu na pronájem.⁴⁷ Účel práva na půjčování je s právem na pronájem totožný. Cílem úpravy je vyloučit taková půjčování děl, která by mohla negativně ovlivnit odbyt rozmnoženin na trhu. Stejně jako u pronájmu je u půjčování díla kladen důraz na přenechání hmotného nosiče díla. V případě, v němž by nedošlo k přenechání hmotného díla, šlo by o jiný způsob užití díla. To platí i pro případy sdělování díla veřejnosti na vyžádání pomocí počítačových sítí.⁴⁸ Základní rozdíl oproti právu na pronájem je spatřován v bezúplatnosti práva na půjčování, která je přímo

⁴⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 477 s. Beckovy komentáře. s.30. ISBN 978-80-7400-432-2

⁴⁶ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, 971 s. Velké komentáře. s. 204. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁴⁷ srovnej ust. § 15 AZ

⁴⁸ prostřednictvím SVOD, VOD distribuce

v zákoně obsažena jako zpřístupnění nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. „Z tohoto důvodu tedy pro autorskoprávní účely z hlediska úplatnosti neexistuje žádný zbývající prostor mezi pronájmem a půjčováním.“⁴⁹ S půjčováním se v praxi nejčastěji shledáváme u vzdělávacích zařízení a veřejných knihoven, v nichž jsou poplatky hrazené uživatelem určeny čistě na náklady tohoto zařízení.

5.1.5 Právo na vysílání nebo jiné sdělování záznamu veřejnosti

Lze obecně říci, že sdělováním záznamu veřejnosti se rozumí jeho zpřístupňování v nehmotné podobě, k němuž může docházet živě nebo ze záznamu, po drátě i bezdrátově. Tato úprava obsažená v ustanovení § 18 AZ je zcela v souladu s úpravou nadnárodní. „Jedná se o hromadné (generelní) vymezení výlučného autorského práva na užití díla v jeho nehmotné (efemérní) podobě, tj. pouze prostřednictvím vlnové apod. materializace díla bez jeho podmíněného (trvalého nebo jen dočasného) hmotného zachycení na určitý podklad (nosič díla), jako na věc.“⁵⁰ Jednotlivé zákonem stanovené způsoby užití díla sdělováním veřejnosti jsou pouze demonstrativní. Důvodem pro demonstrativnost tohoto výčtu jsou zejména prudce se rozvíjející informační technologie. Je nutné si uvědomit, že sdělováním díla veřejnosti je i určité jejich zprostředkování, v rámci něhož jsou konkrétní díla uživatelům nabízena formou odkazů na jiné webové stránky.⁵¹ V dnešní době rozšíření počítačových sítí je velmi důležitá otázka teritoriality sdělování díla. Obecně platí, že v situacích, kdy ke sdělování díla nedochází pouze na území jednoho státu, je sdělovatel povinen zajistit souhlas se sdělováním díla pro území všech dotčených států. K zásadním problémům ve vztahu k teritorialitě pak může docházet zejména v případech, ve kterých v jednotlivých státech existují různí majitelé autorských práv ke stejnému dílu. Zákon obecně otázku právního vymezení místa neupravuje. Její úprava je dána toliko právní naukou, která

⁴⁹ TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, 971 s. Velké komentáře. s. 209. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁵⁰ TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, 971 s. Velké komentáře. s. 217. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁵¹ tzv. Linking, framing

uvádí dva základní možné přístupy k řešení této otázky v souvislosti s problematikou příhraničního družicového vysílání.⁵² Rozlišujeme tak emisní a komunikační teorii. Dle emisní teorie je místem sdělování veřejnosti pouze místo, z něhož pochází samotná materializace díla bez ohledu na to, kde se poté odehrává vlastní sdělování. Komunikační teorie oproti tomu považuje za sdělování díla místo, na kterém dochází k umožnění příjmu materializace díla. Lze říci, že v celosvětovém měřítku se uplatňuje spíše teorie komunikační, což vedlo dne 27. září 1993 k přijetí směrnice Rady 93/83/EHS o koordinaci určitých předpisů týkajících se práva autorského a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu⁵³, která z důvodu vytváření společného trhu a volného obchodu zavázala členské státy k uplatnění emisní teorie.

K samotnému sdělení díla dochází již v okamžiku, kdy je jeho zhlédnutí umožněno, bez ohledu na to, zda k faktickému zhlédnutí došlo či nikoli. Pro lepší pochopení lze uvést příklad na jukeboxech běžně umístěných v provozovně. Ke zpřístupnění v takovém případě dochází samotným nahráním díla (záznamu) do jukeboxu a je jen na veřejnosti, zda tento přístroj uvede do chodu a pustí si konkrétní nabízené dílo. Jakýkoli akt, jímž dochází ke zpřístupňování díla veřejnosti, je užitím díla, ke kterému je zapotřebí souhlas majitele autorského práva, výrobce zvukového záznamu. Ačkoli pojem veřejnosti autorský zákon přímo nedefinuje, musí být jeho výklad, vzhledem k závazkům České republiky vyplývajícím z členství v Evropské unii, v souladu s účelem a cíli komunitárního práva. „*Základním kritériem pro posouzení veřejné či neveřejné povahy aktu sdělování díla v autorském právu je individuální neurčenost příjemců sdělování.*“⁵⁴ Z tohoto kritéria je patrné odlišení od pojmu užití pro osobní potřebu. Neveřejnost užití díla se nemusí nutně vázat např. na účastníky domácnosti, vždy bude nutno ji posuzovat z hlediska zmíněné individuální určenosti příjemců bez ohledu na to, zda ke sdělování dojde na veřejně přístupném místě nebo nikoli. I v případě rozlišení mezi veřejným a neveřejným sdělováním díla bude

⁵² právní nauka a soudní praxe dovozuje její uplatnění i pro oblast sdělování děl prostřednictvím počítačových sítí

⁵³ přístupné z http://www.mkcr.cz/assets/autorske-pravo/evropska-unie-a-autorske-pravo/06_S_93_83_EHS_druzicove-vysilani-a-kabelovy-prenos_CS.pdf

⁵⁴ TELEEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, 971 s. Velké komentáře. s. 221. ISBN 978-80-7179-608-4.

důležitou úlohu hrát, zda k němu dochází za účelem hospodářského či obchodního prospěchu.

Mezi sdělování díla veřejnosti řadíme i jeho zpřístupňování způsobem, kdy k němu kdokoli může mít přístup na místě a v čase dle vlastní volby. Takové zpřístupňování předpokládá uložení díla do elektronické paměti a možnost jeho následného vyvolání z ní a zpravidla se děje počítačovou, telekomunikační nebo obdobnou sítí. Typickým příkladem takové sítě je internet. Úprava tohoto způsobu sdělování děl veřejnosti je reakcí na rozvoj komunikačních technologií a digitalizaci záznamů. Tzv. služby na vyžádání⁵⁵ jsou v současnosti jednou z nejrychleji se rozvíjejících oblastí komunikačních technologií. Tento elektronický způsob sdělování díla umožňuje příjemcům zcela individuální přístup k jednotlivým dílům, kdy si příjemce sám dle svých vlastních požadavků vybírá místo i čas recepce díla. I v případě služeb na vyžádání je pojmovým znakem veřejná povaha sdělování a není rozhodné, zda je recepce díla podmíněna technickými prostředky.

Součástí obsahu práva na sdělování díla veřejnosti je i jeho provozování na veřejnosti. Živé provozování a přenos díla je upraven v ustanovení § 19 AZ. Živým provozováním se rozumí zpřístupňování díla živě prováděného výkonným umělcem. U hudebních děl půjde zejména o jejich živé provozování formou koncertu. Sama definice říká, že jde o takové užití díla, se kterým není spojeno hmotné zachycení díla na konkrétní nosič. Jde o jakési pomíjivé sdělování, k němuž je nutno nabýt oprávnění na základě licenční smlouvy. Mezi zvláštní způsob užití řadí autorský zákon, v souladu s mezinárodním právem, přenos živého provozování díla. „*Na rozdíl od provozování díla je zde konstitutivním prvkem přítomnost zařízení (dálkového) přenosu nehmotné materializace díla.*“⁵⁶ Dle dikce autorského zákona je přenosem pouze samotné zpřístupnění díla osobám, které se nenacházejí v místě provozování díla. Z uvedeného vyplývá, že přenosem není pouhé využití technických zařízení v místě provozování díla. Abychom mohli hovořit o přenosu provozování díla, musí se tento přenos odehrávat současně s vlastním provozováním.

⁵⁵ on demand services

⁵⁶ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, 971 s. Velké komentáře. s. 239. ISBN 978-80-7179-608-4.

Provozováním díla ze záznamu, respektive jeho přenosem autorský zákon rozumí zpřístupňování díla ze zvukového nebo zvukově obrazového záznamu pomocí přístroje, respektive reproduktoru, obrazovky nebo podobného přístroje umístěného mimo prostor provozování v případě přenosu. Tento způsob užití díla má postihovat zejména užití díla při provozování kina, diskotéky apod. Mezi technická zařízení, která jsou schopna umožnit zpřístupnění díla, můžeme zařadit DVD či CD přehrávač, počítač, mobilní telefon, videoprojektor, promítačku.

Samostatně upravuje autorský zákon vysílání, přenos a provozování díla rozhlasem či televizí. Tato úprava je obsažena v ustanovení § 21 an. AZ. Definice práva na vysílání díla rozhlasem či televizí je vymezena široce. Kromě rozhlasu a televize, které je vymezením v užším smyslu, zahrnuje i jiná zpřístupňování děl jakýmkoli jinými prostředky sloužícími k šíření zvuků nebo obrazů nebo jejich vyjádření. Ke sdělování díla veřejnosti formou vysílání může docházet přímým přenosem nebo ze záznamu. „...*pojmovým znakem vysílání díla je forma transmise nehmotné materializace díla, která se uskutečňuje prostředky rozhlasové či televizní techniky či jinými prostředky sloužícími k (dálkovému) šíření zvuků nebo obrazů.*“⁵⁷ Signál je možno šířit, drátově, bezdrátově nebo jinými způsoby. Vzhledem k tomu, že tyto formy užití díla jsou od sebe odlišné, je z hlediska autorského práva možné omezit užití díla na konkrétní formy v licenční smlouvě. Autorský zákon přímo nestavuje výslovně konstitutivní prvek veřejnosti ve vztahu k vysílání díla rozhlasem či televizí. Přesto zde prvek veřejnosti platí obdobně jako u ostatních způsobů sdělování díla a zahrnuje jakékoli vysílání díla, které směřuje vůči individuálně neurčenému okruhu osob za účelem hospodářského či obchodního prospěchu.

⁵⁷ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, 971 s. Velké komentáře. s. 252. ISBN 978-80-7179-608-4.

6 Právo výrobce zvukově obrazového záznamu a jeho trvání

Úprava práva výrobců zvukově obrazových záznamů je zcela v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES o právu na pronájem a půjčování, jakož i o některých právech příbuzných právu autorskému v oblasti duševního vlastnictví. Majetková práva výrobců zvukově obrazových záznamů byla do autorského zákona zavedena nově s cílem posílit právní postavení výrobců zvukově obrazových záznamů. Před touto úpravou byla práva výrobců zvukově obrazových záznamů podřazována pod práva výrobců zvukových záznamů. *„Právem výrobce zvukově obrazového záznamu zůstávají nedotčena ostatní práva upravená autorským zákonem, včetně práva autorského, práv výkonného umělce, práva výrobce zvukového záznamu, práva rozhlasového a televizního vysílatele i zvláštního práva pořizovatele databáze.“*

⁵⁸ Právo výrobce zvukově obrazového záznamu je třeba chápat jako právo k nehmotnému statku, nikoli ke konkrétní věci, na níž je záznam hmotně zachycen. Vzhledem k tomu, že právo výrobce k jeho záznamu je ryze majetkové, má kdokoli právo tento záznam změnit, upravit či jinak zpracovat. Při takovém zpracování vznikne nový záznam a jeho výrobce je ve svém majetkovém právu omezen právem výrobce záznamu zpracovaného.

Trvání práva výrobce zvukově obrazového záznamu je stanoveno na 50 let. Lhůta počíná běžet od pořízení záznamu. V případě, kdy je záznam v průběhu této doby zveřejněn, pak lhůta počne běžet až zveřejněním. *„Doba trvání práva se počítá vždy od prvního dne roku následujícího po roce, v němž došlo k rozhodné skutečnosti.“*⁵⁹ Autorský zákon se užije i na dobu trvání práv, která začala běžet před nabytím jeho účinnosti. Přejícná ustanovení pak také stanoví podmínky, za nichž se ke dni účinnosti doba trvání práva obnovuje.

⁵⁸ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, 971 s. Velké komentáře. s. 687. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁵⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 477 s. Beckovy komentáře. s.138. ISBN 978-80-7400-432-2

6.1 Obsah práva výrobce zvukově obrazového záznamu

Obsah práva výrobce zvukově obrazového záznamu upravuje autorský zákon ve svém ustanovení § 80 a je upraven analogicky s úpravou práva výrobce zvukového záznamu. Tato analogická úprava není ničím překvapivým, protože dle zákonné definice jsou v obou případech za výrobce považovány fyzické nebo právnické osoby, které na svojí odpovědnost poprvé pořídí zvukově obrazový záznam, respektive zaznamenají zvuky, nebo pro které tak učiní jiná osoba.⁶⁰ Je tedy nepochybné, že rozdíly v obsahu majetkových práv, které zákon výrobcům přiznává, by měly být minimální. Odlišnosti pak jsou primárně dány odlišnou charakteristikou záznamů. Výrobce zvukově obrazového záznamu má tedy výlučné právo svůj zvukově obrazový záznam užít a udělit jinému k jeho užití oprávnění. Udělit oprávnění k užití může výrobce zvukově obrazového záznamu smlouvou. Bez udělení oprávnění je možné dílo užít jen v případech zákonem stanovených.⁶¹ Největším rozdílem oproti úpravě práv výrobců zvukových záznamů je, že na výrobce zvukově obrazových záznamů se neuplatní ustanovení § 72 AZ o úplatné zákonné licenci. Důležitým majetkovým právem absolutní povahy je právo výrobce zvukově obrazového záznamu na odměnu v souvislosti s rozmnožováním záznamu pro osobní potřebu podle § 25 AZ.

7 Použití ustanovení hlavy I autorského zákona

Ustanovení hlavy I autorského zákona platí obdobně pro výrobce zvukových i zvukově obrazových záznamů a jejich záznamy.⁶² Analogické použití ustanovení hlavy I je dáno věcnou souvislostí práv výrobců zvukových i zvukově obrazových záznamů (dále jen výrobci záznamů) s právem autorským. Ustanovení § 78 a § 82 je odkazovací normou, která je legislativním základem pro zbývající úpravu práv výrobců záznamů. Ne vždy je toto ustanovení ku prospěchu věci, nicméně opakování všech ustanovení by bylo pokládáno za nadbytečné. Přiměřeně použitelná ustanovení hlavy I autorského zákona jsou následující:

⁶⁰ srov. ust. § 75 a ust. § 79 zák. č. 121/2000 Sb.

⁶¹ např. volné užití dle ust. § 30 nebo bezúplatné zákonné licence dle ust. § 31 zák. č. 121/2000 Sb.

⁶² srov. ust. § 78 a ust. § 82 zák. č. 121/2000 Sb.

- § 2 odst. 3 – ochrana jednotlivých částí zvukového / zvukově obrazového záznamu
- § 4 – zveřejnění a vydání zvukového / zvukově obrazového záznamu
- § 6 – zákonná domněnka původcovství
Není-li prokázán opak, je výrobcem záznamu osoba, jejíž pravé jméno je uvedeno na záznamu nebo v rejstříku předmětů ochrany.
- § 9 odst. 2 až 4 – právní dichotomie zvukového / zvukově obrazového záznamu a jeho nosiče
Zničením hmotného nosiče, na němž je záznam zachycen, nezaniká právo výrobce k jeho záznamu.
- § 12 odst. 2 a 3 – konstitutivní právní povaha poskytnutí oprávnění k užití zvukového / zvukově obrazového záznamu
Poskytnutím oprávnění k užití záznamu nezaniká právo výrobce. Ten má právo na přístup k nosiči, na kterém je záznam vyjádřen, je-li to třeba k ochraně jeho práv.
- § 13 až 16 – výlučná mechanická majetková práva⁶³ výrobce zvukového / zvukově obrazového záznamu s výjimkou vystavování
- § 18 až 23 – výlučná majetková práva na sdělování zvukového / zvukově obrazového záznamu veřejnosti⁶⁴ – s výjimkou živého provozování
- § 25 – právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním zvukového / zvukově obrazového záznamu pro osobní potřebu
- § 25a – právo na odměnu v souvislosti s pronájmem
- § 27 odst. 7 - počítání doby trvání práva výrobců záznamů
- § 28 odst. 1 – volný zvukový / zvukově obrazový záznam
Po uplynutí doby trvání majetkových práv může kdokoli záznam bez dalšího volně užít.
- § 29 – tříkrokový test pro výklad zákonných licencí a jejich rozsah ve vztahu k nezveřejněným zvukovým / zvukově obrazovým záznamům

⁶³ rozmnožování, rozšiřování, pronájem, půjčování

⁶⁴ provozování ze záznamu a jeho přenos, vysílání rozhlasem nebo televizí, přenos a provozování rozhlasového a televizního vysílání

Ustanovení stanovuje výjimky, za kterých je uživatel oprávněn k stanovenému účelu bezplatně použít záznam. Výčet je stanoven taxativně. Tzv. tříkrokový test⁶⁵ je interpretační pomůckou pro rozsah omezení autorského práva. „O tzv. tříkrokovém testu lze hovořit jako o materiální podmínce bezesmluvního užití díla, a to vedle jednotlivých zákonných skutkových podstat, jež představují podmínku formální, přičemž aby konkrétní nakládání s dílem představovalo užití dovolené, je třeba, aby byly splněny obě tyto podmínky“⁶⁶ Bezesmluvní užití záznamu je tak možné pouze pokud jde o užití, která jsou stanovena ve zvláštních případech v autorském zákoně, takové užití není v rozporu s běžným způsobem užití a nejsou jím nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy výrobců záznamů

- § 30 odst. 1, 2, 5 a 6 – užití zvukového / zvukově obrazového záznamu pro osobní potřebu

Úprava nejčastějšího zákonem dovoleného užití díla. Za užití záznamu se nepovažuje jeho užití pro osobní potřebu fyzické osoby, pokud není účelem užití hospodářský nebo obchodní prospěch.⁶⁷

- § 30b – bezúplatná zákonná licence pro užití zvukového / zvukově obrazového záznamu při předvedení či opravě přístroje

V souvislosti s předvedením nebo opravou přístroje může kdokoli záznam užít.

- § 31 – bezúplatná zákonná licence citační
- § 34 písm. a) až c) – úřední a zpravodajská bezúplatná zákonná licence
- § 35 – bezúplatná licence pro obřady, úřední akce, školní představení a školní zvukový záznam
- § 37 odst. 1 – knihovní zákonná licence⁶⁸

⁶⁵ three-step test

⁶⁶ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, 971 s. Velké komentáře. s. 341, ISBN 978-80-7179-608-4.

⁶⁷ tzv. volné užití

- § 38 – bezúplatná zákonná licence pro zdravotně postižené, včetně povahově nadbytečného práva na opatření záznamu slovním vyjádřením obrazové složky
- § 38a – bezúplatná zákonná licence pro dočasné rozmnožení
- § 38c – nepodstatné vedlejší užití zvukového / zvukově obrazového záznamu
- § 38e – bezúplatná zákonná licence pro sociální zařízení
- § 38f – v případě příjmu zemského a analogového vysílání společnými televizními anténami, nejde o přenos rozhlasového nebo televizního vysílání
- § 40 až 44 – ochrana práva výrobců záznamů včetně zvláštních soukromoprávních deliktů
- § 62 odst. 2 – výlučné právo na zařazení zvukového / zvukově obrazového záznamu do audiovizuálního díla

⁶⁸ týká se knihoven, archivů, muzeí, galerií, škol, vysokých škol a jiných nevýdělečně školských a vzdělávacích zařízení

8 Právní prostředky ochrany práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů

Přibližně od poloviny šedesátých let minulého století pozorujeme velmi rychlý vědecko- technicko-technologický rozvoj společnosti. S tímto rozvojem velmi úzce souvisí i rozvoj nových způsobů záznamů, díky nimž se mnohonásobně rozšířil rozsah užití nejprve zvukových a následně i zvukově obrazových záznamů. Vyšší kvalita pořízených kopií, větší pružnost a četnost při rozmnožování zvukových a zvukově obrazových záznamů vedou k rozsáhlému pořizování nelegálních kopií. Za zásadní mezník vývoje můžeme považovat přechod na digitální způsob záznamu a reprodukce a zejména prudký rozvoj digitálních technologií. Současná technologická revoluce v oblasti výpočetní techniky, telekomunikací a zpracování informací, nás více než kdy jindy nutí k zamyšlení nad otázkami ochrany práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů. Vývoj technologií je však natolik rychlý, že na něj právo není schopno dostatečně pružně reagovat. Neoprávněné rozmnožování záznamů a jiné zásahy do majetkových práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů se pro mnoho lidí stalo běžnou součástí života. Sdílení, stahování a sledování záznamů nebylo nikdy snazší a rychlejší. Porušování práv je v dnešní době nazýváno pojmem pirátství⁶⁹ a představuje jeden z klíčových problémů dalšího vývoje ochrany v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících. „V „informačních dálnicích“ bude patrně možné získávat k nelegálnímu užití víceméně neomezenou nabídku nemateriálních hodnot jak pro legální, tak pro nelegální a tedy protiprávní užití.“⁷⁰ Problém ochrany práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů je problémem globálním. Prostředky ochrany před porušováním práv výrobců můžeme rozdělit na prostředky soukromoprávní ochrany a veřejnoprávní ochrany.

⁶⁹ poprvé použito v souvislosti s tzv. pirátskými stanicemi (pirate radio), které vysílaly zvukové záznamy z lodí kotvících v mezinárodních vodách

⁷⁰ KŘÍŽ, Jan. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: Linde, 1999, 252 s., s. 17, ISBN 80-720-1190-1.

8.1 Ochrana soukromoprávní

Hmotněprávní nároky vyplývající z autorského práva mohou výrobci zvukových a zvukově obrazových záznamů uplatňovat prostřednictvím občanského soudního řízení, ve kterém se postupuje podle OSŘ⁷¹. Všechny soukromoprávní nároky vycházejí z principu objektivní odpovědnosti⁷² rušitele za ohrožení nebo porušení práv. Ustanovení § 12 o. z. stanoví, že ochrany u orgánu veřejné moci se může domáhat každý, kdo se cítí být zkrácen ve svém právu. Řízení před soudem se zahajuje žalobou. Ne příliš obvyklým způsobem ochrany je svépomoc, která je upravena v ustanovení § 14 o. z., a která opravňuje každého, aby si přiměřeným způsobem pomohl ke svému právu sám, je-li toto ohroženo a je zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě. Autorský zákon upravuje ochranu práva v Hlavě I, dílu pátém. Ustanovení § 40 AZ má povahu generální klauzule a demonstrativně stanovuje jednotlivé nároky, kterých se může výrobce zvukových a zvukově obrazových záznamů domáhat. Autorský zákon nijak nespécifikuje osoby, vůči kterým mohou výrobci záznamů uplatnit svá práva, z čehož vyplývá, že je možné je uplatnit vůči komukoli, kdo do těchto neoprávněně zasáhl, nebo hrozí zasáhnout. Tento zásah může spočívat v jednání omisivním i komisivním⁷³. Jednotlivé nároky přiznané autorským zákonem je možno uplatnit samostatně nebo vedle sebe (kumulativně):

- negatorní nárok (zdržovací) – směřuje k zákazu jednání určité osoby, která ohrožuje nebo zasahuje do práva výrobce záznamu. Lze uplatnit jen v případech, kdy takové ohrožení nebo zásah trvá. Demonstrativně autorský zákon uvádí možné formy neoprávněného zásahu: neoprávněná výroba, neoprávněné sdělování veřejnosti, neoprávněná propagace, neoprávněný dovoz nebo vývoz apod.
- informační nárok – jeho cílem je domoci se sdělení zákonem stanovených informací, které je výrobce záznamu oprávněn požadovat za účelem ochrany před neoprávněnými zásahy do jeho práv. Okruh

⁷¹ zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁷² K odpovědnosti se nevyžaduje zavinění.

⁷³ konání nebo opomenutí

povinných osob je stanoven demonstrativně, naopak rozsah požadovaných informací je vyjádřen taxativně⁷⁴.

- restituční nárok (odstraňovací) – směřuje k odstranění následků neoprávněného zásahu nebo ohrožení práv výrobců záznamů. Ve srovnání se zdržovacím nárokem se uplatní pouze v případech, kdy již právo bylo porušeno. Nárok se vztahuje zejména na stažení, stažení z obchodování a zničení neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny záznamů nebo součástí a nástrojů sloužících k odstranění technických prostředků ochrany záznamů z obchodování nebo jiného užití. Náklady na odstranění těchto rozmnoženin, materiálů, nástrojů a jiných zařízení sloužících k obcházení technických prostředků jdou zásadně k tíži rušitele.
- satisfakční nárok (nárok na přiměřené zadostiučinění) – tento nárok může výrobce záznamu uplatnit v případě, že mu byla neoprávněným zásahem způsobena nemajetková újma. Autorský zákon stanovuje jako primární nárok morální nárok, zejména omluvu⁷⁵. Zadostiučinění v penězích je pak uplatnitelné za předpokladu, že by přiznání jiného zadostiučinění nebylo postačující. Samotnou výši peněžitého zadostiučinění určuje soud s přihlédnutím ke všem okolnostem neoprávněného zásahu.
- zvláštní zápůrčí nárok vztahující se k poskytování služeb, které třetí osoby využívají k neoprávněným zásahům do práv výrobců záznamů. *„Na rozdíl od ostatních nároků tento nesměřuje vůči rušiteli či ohrožiteli autorského práva, ale vůči osobám jiným, komunitárním právem nazývaným „prostředníci“ (franc. intermédiaires, angl. intermediaries, něm. Mittelspersonen). Autorský zákon tímto ustanovením specifikuje (či přímo zakládá) autorskoprávní odpovědnost osob za jednání odlišné od*

⁷⁴ způsob a rozsah neoprávněného užití; původ, rozsah a cena neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny; cena služby, která souvisí s neoprávněným užitím; osoby, které se neoprávněného díla účastní, včetně těch, kterým byly rozmnoženiny či napodobeniny určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě.

⁷⁵ ta může spočívat například v omluvě před soudem nebo omluvě ve sdělovacích prostředcích.

*samotného porušování či ohrožování autorského práva. Tyto osoby nejsou samy rušiteli či ohrožiteli autorského práva (uživateli díla), nýbrž pouhými prostředníky zásahu.*⁷⁶

Autorský zákon v ustanovení § 40 odst. 4 výslovně stanoví, že uplatněním autorskoprávních nároků není dotčeno právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení podle zvláštních právních předpisů. Odpovědnost za škodu⁷⁷ a bezdůvodné obohacení, jakož i nároky z nich, nalezneme v občanském zákoníku. Ve vztahu k náhradě škody ve formě ušlého zisku pak autorský zákon do určité míry usnadňuje pozici poškozeného a dává mu možnost, aby se místo skutečně ušlého zisku domáhal náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla v době neoprávněného nakládání se záznamem obvyklá. U bezdůvodného obohacení pak autorský zákon stanovuje jeho výši na dvojnásobek takové odměny, čímž je vyjádřena nejen funkce reparační, ale i funkce sankční formou soukromé pokuty.

Všechna majetková práva se promlčují. Otázka promlčení se řídí obecnými předpisy občanského zákoníku. Ten promlčení upravuje v ustanovení § 609 a násl., kde stanovuje délku promlčecí doby na 3 roky⁷⁸ ode dne, kdy právo mohlo být poprvé uplatněno. U práva na náhradu škody, nebo jiné újmy a u práva na vydání bezdůvodného obohacení je ve vztahu k počátku běhu lhůty rozhodný okamžik, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá (lhůta subjektivní). Nejpozději se tato práva promlčují za deset let ode dne, kdy škoda, nebo újma vznikla (lhůta objektivní).

8.2 Ochrana veřejnoprávní

V současné době informační společnosti jsou subjektivní práva výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů porušována stále častěji a jejich ochrana je významným celospolečenským zájmem. Kromě výše zmíněných prostředků soukromoprávního charakteru, jsou tato subjektivní práva chráněna i normami

⁷⁶ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, xviii, 971 s. Velké komentáře. s. 423-424, ISBN 978-80-7179-608-4.

⁷⁷ založena na subjektivním principu, je požadováno zavinění

⁷⁸ § 629 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

veřejného práva. Podle míry společenské škodlivosti, tzv. materiální protiprávnosti, porušení jednotlivých práv pak uplatňujeme odpovědnost trestněprávní nebo správněprávní.

8.2.1 Trestněprávní ochrana

Trestněprávní ochrana je zakotvena v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a nastupuje až jako ultima ratio ve chvíli, kdy k ochraně subjektivních práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů nepostačuje motivačně ani sankčně uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Skutková podstata porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi je upravena v ustanovení § 270 v hlavě VI. zvláštní části TZ (dále jen trestný čin): *Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*(2) *Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán, a) vykazuje-li čin uvedený v odstavci 1 znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání, b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo způsobí-li tím jinému značnou škodu, nebo c) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.* (3) *Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu, nebo b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.*

Toto ustanovení je normou s blanketní dispozicí, která odkazuje na právní předpisy o právu autorském.⁷⁹ Individuálním objektem trestného činu je ochrana práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů. Pro naplnění znaků skutkové podstaty TZ vyžaduje, aby byl neoprávněný zásah nikoli nepatrný. Trestný čin vyžaduje úmyslnou formu zavinění, nelze tedy spáchat z nedbalosti. Úmysl pachatele se musí vztahovat i na jeho vědomí, že neoprávněně nakládá se zvukovým, nebo zvukově

⁷⁹ praktičnost lze spatřovat především v tom, že při změně předpisů autorského práva nemusí zároveň docházet ke změně ustanovení trestního zákoníku

obrazovým záznamem, který je chráněn autorským právem. Pachatelem trestného činu může být jakákoli trestně odpovědná fyzická nebo právnická osoba⁸⁰, která svým jednáním (neoprávněným zásahem) naplnila všechny znaky trestného činu. Za trestný čin lze pachateli uložit trest odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci, nebo jiné majetkové hodnoty. V případě, že se pachatel naplní znaky některé ze dvou kvalifikovaných skutkových podstat, pak lze uložit trest na šest měsíců až pět let⁸¹, respektive na tři léta až osm let⁸².

8.2.2 Správněprávní ochrana

Normy správního práva postihují taková protiprávní jednání, která nedosahují míry trestnosti vyžadované pro trestné činy. Novelou autorského zákona z roku 2006 došlo k přesunutí právní úpravy správněprávních deliktů z oblasti autorského práva do ustanovení § 105a - §105c hlavy VI. AZ. Pro obecnou úpravu přestupkového práva se použijí ustanovení zákona o přestupcích⁸³. Pozitivně je přestupek vymezen jako zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek označeno v zákoně. K odpovědnosti za přestupek se, na rozdíl od trestního práva⁸⁴, nevyžaduje úmysl a postačí zavinění z nedbalosti. Zákon o přestupcích vychází z principu osobní odpovědnosti konkrétní fyzické osoby. Právnická osoba nemůže být pachatelem přestupku, proto za povinnosti uložené právnické osobě odpovídá ten, kdo za právnickou osobu jednal nebo měl jednat. Dle ustanovení § 105a AZ se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že neoprávněně užije zvukový nebo zvukově obrazový záznam, neoprávněně obchází účinné technické prostředky ochrany práv, pozměňuje elektronické informace o správě práv nebo nakládá s rozmnoženinou, na níž byla tato informace pozměněna nebo neposkytne informace v souvislosti s právem na odměnu za opětovný prodej originálu. Za neoprávněné užití může správní orgán uložit pokutu do 150.000,-- Kč, za neoprávněné obcházení technických prostředků, pozměňování

⁸⁰ viz. ust. § 7 a ust. § 8 zák. č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

⁸¹ trestný čin vykazuje znaky obchodní činnosti, pachatel získá značný/ způsobí značnou škodu nebo se dopustí takového činu ve značném rozsahu.

⁸² pachatel trestným činem získá prospěch velkého rozsahu/ způsobí škodu velkého rozsahu nebo se dopustí takového činu ve značném rozsahu.

⁸³ zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích

⁸⁴ srov. ust. § 13 zák. č. 40/2009, trestní zákoník

elektronické informace, nebo nakládání s rozmnoženinou, na níž byla tato informace pozměněna, lze uložit pokutu do 100.000 Kč a za neposkytnutí informace 50.000 Kč. Při určování výše pokuty se použije správního uvážení.

„Platná právní úprava postihu porušování právních povinností právnickou osobou je založena na odpovědnosti právnické osoby za správní delikt. Rozumí se jím protiprávní jednání právnické osoby, jehož znaky jsou stanoveny zákonem, za které ukládá správní orgán trestní sankci stanovenou zákonem.“⁸⁵ Správní delikty právnických osob a podnikajících fyzických osob jsou upraveny v ustanovení § 105a AZ a obsahují stejné skutkové podstaty a výši pokut jako úprava přestupků. Odpovědnost za správní delikty je odpovědností objektivní s možností liberace, která je podmíněna vynaložením veškerého úsilí k zabránění porušení povinnosti.

Pro projednávání výše uvedených přestupků a jiných správních deliktů je v prvním stupni věcně a místně příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu byl delikt spáchán.

⁸⁵ JEMELKA, Luboš a Pavel VETEŠNÍK. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení: komentář*. Vyd. 2. Praha: C.H.Beck, 2013, xxii, 610 s. Beckovy komentáře. s. 41, ISBN 978-807-4005-015.

9 Závěr

Cílem diplomové práce bylo uceleným způsobem pojednat o právech výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, která řadíme pod práva související s autorským právem. Je nutné si uvědomit, že společenské, ekonomické a technické podmínky mají za následek globalizaci užití zvukových a zvukově obrazových záznamů, a to ve smyslu kvantitativním i teritoriálním. V našem právním řádu je stěžejní normou pro úpravu práv výrobců záznamů autorský zákon, který je v souladu s mezinárodním i komunitárním právem. Ochrana práv výrobců záznamů se v právních řádech jednotlivých zemí objevuje přibližně od poloviny minulého století. Zpočátku byly chráněny pouze záznamy zvukové, později se ochrany dočkaly i záznamy zvukově obrazové.

Výrobci zvukových a zvukově obrazových záznamů jsou nadáni výlučnými majetkovými právy, která mohou být omezena jen v zákonem stanovených případech, tedy zákonnými nebo smluvními licencemi a volným užitím záznamu. Ochrana výrobců záznamů je důležitá zejména proto, že výrobci do výroby zvukových a zvukově obrazových záznamů vkládají nemalé peněžní prostředky. Mimo investic do samotné výroby pak výrobci investují i do následné distribuce záznamů. Efektivní a přiměřené zabezpečení ochrany těchto investic je stále složitější. Masivní rozvoj a využívání počítačových sítí a internetu naučil běžné uživatele, že jakákoli informace může být dostupná velmi snadno a hlavně rychle. Poptávka po rozmnoženinách zvukových a zvukově obrazových záznamů stále roste. Jsem však přesvědčena, že svou úlohu ve vztahu k piraterii sehrávají i sami výrobci záznamů tím, že na tuto poptávku nejsou schopni dostatečně efektivně reagovat. Sama motivace uživatelů k neoprávněným zásahům do práv výrobců záznamů je jednou z důležitých otázek. Je mnoho uživatelů internetu, kteří jsou si vědomi principu spravedlivé odměny a jsou ochotni za obsah získaný legální formou zaplatit přiměřený poplatek. Mnohdy jsou ale jediným místem, kde tento obsah naleznou, webové stránky poskytovatele služeb poškozujících zájmy autorů a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů.

Závěrem lze říci, že téma, které jsem pro diplomovou práci zvolila je velmi zajímavé a mnohokrát mě přimělo se zamyslet nad dalším směřováním práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů. Na rychlost, jakou jsou vyvíjeny stále nové prostředky šíření a sdílení informací, však legislativa není schopna zcela účinně a

pružně reagovat. Naopak ti, kteří neoprávněně zasahují do subjektivních práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů a jsou přesvědčeni o internetové svobodě, aniž by si uvědomovali princip spravedlivé odměny, si vždy najdou způsob, jak své jednání ospravedlnit a do určité míry i legalizovat.

10 Seznam zkratek

AZ; autorský zákon

Zákon č. 121/200 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

INTERGRAM

Nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů z.s.

O. Z.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

OSŘ

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Římska úmluva

Mezinárodní úmluva a ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací

TRIPS

Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

TZ

Zákon č. 40/ 2009 Sb., Trestní zákoník

Ženevská úmluva

Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů

WIPO

World Intellectual Property Organization

Světová organizace duševního vlastnictví

WPPT

WIPO Performances and Phonograms Treaty

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech

WTO

World Trade Organization

Světová obchodní organizace

CD

Compact Disc

DVD

Digital Versatile Disc

11 Seznam použité literatury a pramenů

Odborná literatura:

TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, xviii, 971 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4.

CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xii, 477 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-432-2.

KŘÍŽ, Jan a KOLEKTIV. *Aktuální otázky práva autorského*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2008, 83 s. ISBN 978-802-4615-288.

KŘÍŽ, Jan, Irena HOLCOVÁ, Jiří KORDAČ a Veronika KŘEŠŤANOVÁ. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2., aktualizované vyd., podle stavu k 1.9.2005. Praha: Linde, 2005. ISBN 978-807-2015-467.

KŘÍŽ, Jan, Irena HOLCOVÁ a Veronika NERUDOVÁ. *Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů : (s poznámkami a úvodním slovem)*. Vyd. 1. Praha: IFEC, 2000, 111 s. AZ IUS. ISBN 80-864-1204-0.

TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2012, ix, 153 s. Právní praxe. ISBN 978-807-4004-254.

ŠÁMAL, Pavel a KOL. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xvi, 1450 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-285.

LAVICKÝ, Petr a KOL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4005-299.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a KOL. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xiv, 792 s. ISBN 978-80-7400-423-0.

JEMELKA, Luboš a Pavel VETEŠNÍK. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení: komentář*. Vyd. 2. Praha: C.H.Beck, 2013, xxii, 610 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-807-4005-015.

GERLOCH, Aleš, Michal TOMÁŠEK a ET AL. *Nové jevy v právu na počátku 21. století: II. Teoretické a ústavní impulzy rozvoje práva*. 1. vyd. Praha: Nakl. Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1642-8.

TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2006, 114 s. ISBN 978-80-7239-198-1.

KŘÍŽ, Jan. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: Linde, 1999, 252 s. ISBN 80-720-1190-1.

ČERMÁK, Jirůí. *Internet a autorské právo*. 2. aktualizované a rozšířené vyd. Praha: Linde Praha, 2003, 251 p. ISBN 80-720-1423-4.

HRABÁNEK, Jiří. *Film z hlediska autorského práva: otázky a odpovědi*. Praha: Linde, 2009, 83 s. ISBN 978-807-2017-942.

ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 303 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3800-338.

HARTMANOVÁ, Dagmar. *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským: historicko-teoretická studie, výklad platné právní úpravy včetně porovnání s právní úpravou vybraných evropských zemí, soutěžně právní aspekty kolektivní správy*. Praha: Linde, 2000, 143 s. ISBN 80-720-1218-5.

MUSIL, Josef. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003, 261 s. ISBN 80-722-0157-3.

ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2006, viii, 196 s. Právo pro denní praxi (Computer Press). ISBN 80-251-1090-7.

Internetové zdroje:

ČERMÁK JR., Karel, Eva KOPLÍKOVÁ a Lukáš LORENC. Metodika a postupy prosazování práv duševního vlastnictví u jednotlivých orgánů veřejné správy České republiky. In: *Www.dusevni vlastnictvi.cz* [online]. Elso group, 2007 [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://www.dusevni vlastnictvi.cz/assets/metodiky/Methodika04.pdf>

HEČKOVÁ, Lenka a Markéta PRCHALOVÁ. Skripta k semináři ochrana autorských práv. In: *Www.cpu film.cz* [online]. 2008 [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://www.cpu film.cz/skripta.pdf>

Asociační dohoda. *Www.euroskop.cz* [online]. 1993 [cit. 2014-09-08]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/167/sekce/asociacni-dohoda/>

MARTINKA, Marek. Licenční smlouva. *Www.epravo.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-09-08]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/licencni-smlouva-95097.html>

TŮMA, Pavel. Nad problematikou souladu českého autorského práva s právem ES. In: *Www.epravo.cz* [online]. 2002 [cit. 2014-09-08]. Dostupné z:

<http://www.epravo.cz/top/clanky/nad-problematikou-souladu-ceskeho-autorskeho-prava-s-pravem-es-17035.html>

BOHÁČEK, Martin, Jiří SRSTKA a Jana BĀROVÁ. Kolektivní správa práva autorského a práv souvisejících s právem autorským. *Www.socr.cz* [online]. 2009 [cit. 2014-09-08]. Dostupné z: http://www.socr.cz/assets/aktivita/informacni-misto-pro-podnikatele/14_kolektivni_sprava_prava_autorskeho.pdf

Důvodová zpráva k autorskému zákonu. [online]. 2000 [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: http://www.autorskoprava.cz/duvodova_zprava_az.htm

WIPO. *Oficiální stránky World Intellectual Property Organization* [online]. [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://www.wipo.int/portal/en/index.html>

Úřední věstník Evropské unie: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES. *Www.eur-lex.europa.eu* [online]. 2006 [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:376:0028:0035:CS:PDF>

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 32/1985 Sb. o Úmluvě o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů. In: 1985. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-32>

Úřední věstník Evropské unie: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES. *Www.eur-lex.europa.eu* [online]. [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:372:0012:0018:CS:PDF>

Sbírka mezinárodních smlouv: Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky ke smlouvě Světové organizace duševního vlastnictví o výkoně výkonných umělců a o zvukových záznamech. In: *Www.mkcr.cz* [online]. [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/assets/autorske-pravo/sb021-02m.pdf>

Abstrakt

Ve své práci se zabývám především právy výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů. K výběru tohoto tématu mě vedl zejména můj osobní zájem v oblasti hudby a v neposlední řadě také stále aktivní celospolečenská debata nad ochranou práv těchto výrobců v souvislosti s rozvojem internetu a s tím souvisejícím přenosem digitálních dat. První část diplomové práce je věnována autorskému právu obecně, včetně jeho ukotvení v právním řádu. Autorský zákon je komplexní a v celosvětovém měřítku moderní úpravou práva autorského a práv s autorským právem souvisejících. Na první část navazuje stručný popis jednotlivých, pro práci stěžejních pojmů, za které lze považovat zvukový záznam a jeho výrobce a zvukově obrazový záznam a jeho výrobce. V třetí části se zabývám historickým vývojem autorského práva a práv s ním souvisejících. Ačkoli ochrana duševního vlastnictví má dlouhou tradici, se začleněním práv příbuzných s právem autorským do českého právního řádu se setkáváme poprvé v roce 1953. Po historickém exkurzu do práva autorského a práv s ním souvisejících se věnuji jejich úpravě z pohledu práva mezinárodního a komunitárního, která oblast práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů upravuje zejména s přihlédnutím k faktu, jak jednoduché je v dnešní informační společnosti jejich celosvětového šíření

Autorské právo je založeno na kvazidualistické koncepci osobnostních a majetkových práv. Výrobcům zvukových a zvukově obrazových záznamů přísluší práva ryze majetková. Vysvětlení obsahu jednotlivých práv a následně jejich možnou soukromoprávní a veřejnoprávní ochranou z pohledu platného českého práva se věnuji v závěrečných dvou kapitolách práce.

Resume

The thesis is focused mainly on the rights of phonogram and audiovisual fixation producers. Choosing this topic came as a result of my own personal interest in music, as well as the constantly active public debate regarding the protection of rights of the producers in relation to the expansion of internet and related transmission of digital data. Part one is followed by establishing main terms, specifically the phonograms and their producers, and audiovisual fixations and their producers. The history of copyright protection and related rights is discussed in the third part. Despite the long history of intellectual property protection, copyright and related rights were not included into the Czech legal system until 1953. The historical excursion into copyright and related rights leads to exploration of the rights of phonograms and audiovisual fixations producers, especially in the light of how easy their worldwide distribution in today`s world is.

Copyright is based on the quasidual concept of personal and property rights. Producers of phonograms or audiovisual fixations are granted solely property rights. The last two chapters are devoted to the explanation of individual rights and their potential civil or public protection under the valid Czech legal system.

Klíčová slova:

Autorské právo

Práva související s autorským právem

Práva výrobců zvukových záznamů

Práva výrobců zvukově obrazových záznamů

Keywords:

Copyright

The rights related to Copyright

The rights of producer of phonogram

The rights of producer of audiovisual fixation